N:O 3/2018 SUOMEN KÄÄNTÄJIEN JA TULKKIEN LIITTO

Kääntäjä

ÖVERSÄTTAREN

Harjoittelussa valtioneuvoston kansliassa

- Auktorisoiduista kääntäjistä pulaa
- Kognitiivinen kielitiede käännöstutkimuksessa
- Tiedon helmi -palkittu Tuija Kinnunen
- Opettajien ja tutkijoiden jaosto 30 vuotta

Mikä ihmeen DSM-direktiivi? Ja mitä se meitä liikuttaa?

Heikki Karjalainen

Copyright in the Digital Single Market -direktiiviehdotusta käsitellään parhaillaan EU-parlamentissa. Nimensä mukaisesti DSM-direktiivi on tehty säätelemään tekijänoikeutta EU:n digitaalisilla sisämarkkinoilla. Tekijänoikeusdirektiiviksikin kutsutussa ehdotuksessa säädetään mm. kustantajien lähioikeudesta ja internetin arvokuilusta.

Kirjallisuuden tekijöitä – siis myös meitä kääntäjiä – on huolestuttanut erityisesti 12. artikla, jossa säädetään tekijänoikeuskorvausten jaosta silloin, kun teoksen käyttöön kohdistuu poikkeuksia ja rajoituksia. Tällaisia ovat mm. teosten yksityinen kopiointi ja teosten saattaminen lukemisesteisten käyttöön. Jäsenmaiden edustajista koostuva Euroopan unionin neuvosto on ehdottanut, että artikla laajennettaisiin koskemaan myös lainauskorvauksia, jotka ovat tärkeä tulonlähde kirjallisuuden kääntäjille. Silloin puhuttaisiin kustantajien oikeudesta saada osansa näistä korvauksista.

Olen nyt noin vuoden verran ollut mukana vaikuttamistyössä, jonka tarkoituksena on ollut saada Euroopan unionin päättäjät ymmärtämään 12. artiklan vaarat, ja ilokseni voin kertoa, että tulosta on tullut. Parlamentin oikeudellisten asioiden valiokunnassa JURIssa muotoiltu kompromissiehdotus on paljon parempi kuin muut pöydällä olleet ja vielä olevat ehdotukset. Asian käsittely on toki yhä kesken, parlamentin täysistuntokäsittelyn jälkeen ovat vuorossa parlamentin, komission ja neuvoston väliset trilogineuvottelut, joissa päätetään direktiivin lopullisista sanamuodoista. Tämän jälkeen parlamentin täysistunnossa äänestetään vielä kerran koko direktiivin hyväksymisestä.

Vaikuttamistyöhön osallistuminen on ollut sekä mielenkiintoista että hiuksia nostattavaa. On ollut todella hienoa päästä näkemään läheltä Euroopan unionin lainsäädäntötyötä, mutta aina välillä on kyllä hirvittänyt se, miten kovaa lobbaus on kaikilla rintamilla ja miten pienestä direktiivin artiklojen sanamuodot voivat loppujen lopuksi olla kiinni.

Mutta kävi DSM:n kanssa miten hyvänsä, jo nyt on saavutettu jotain paljon tärkeämpää. Ensimmäistä kertaa pitkään, pitkään aikaan kirjallisuuden tekijät ovat puolustaneet oikeuksiaan muutenkin kuin vain puheiden tasolla ja kertoneet, että myös heitä pitää kuunnella asioista päätettäessä. Tehty työ osoittaa, että puhaltamalla yhteen hiileen voidaan saavuttaa tuloksia, joihin kukaan ei pystyisi yksin. Tekemällä yhteistyötä sidosryhmiemme kanssa me voimme parhaiten edistää kääntäjien ja tulkkien asiaa.

Kirjoittaja on Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton puheenjohtaja.

Vad är DSM-direktivet och vad rör det oss?

Heikki Karjalainen

Europaparlamentets och rådets direktivförslag Copyright in the Digital Single Market behandlas som bäst i Europaparlamentet. Förslaget syftar till att styra upphovsrättssystemet på den digitala inre marknaden. Upphovsrättsdirektivet, som förslaget också kallas, reglerar bland annat närstående rättigheter till bokförläggarna och det s.k. värdegapet på internet.

Det som skapat oro bland upphovsmän i litteraturbranschen – också översättare – är framför allt artikel 12, som gäller fördelningen av upphovsrättsersättningen i de fall där det förekommer undantag och inskränkningar i användningen av litterära verk. Det kan handla om exempelvis kopiering av innehåll för privat bruk eller tillgång till innehåll för synskadade och personer med läshandikapp. Europeiska unionens råd, som består av medlemsstaternas representanter, har föreslagit att artikeln ska utsträckas till att gälla även utlåningsersättningar som är en viktig inkomstkälla för litteraturöversättare. Då talar vi om förlagens rätt att få sin andel av dessa ersättningar.

I ungefär ett års tid har jag deltagit i påverkansarbetet i syfte att få EU:s beslutsfattare att inse farorna med artikel 12 och till min stora glädje kan jag nu berätta att det har lett till resultat. Det kompromissförslag som formulerats av Europaparlamentets utskott för rättsliga frågor (JURI) är mycket bättre än andra förslag som kommit upp till eller väntar på behandling. Behandlingen av ärendet pågår fortfarande och efter parlamentets plenarsammanträde följer Europaparlamentets, rådets och kommissionens trepartsförhandling, där man fattar beslut om direktivets slutliga ordalydelse. Efter det ska parlamentet ännu en gång rösta om godkännande av direktivet i sin helhet.

Påverkansarbetet har varit både intressant och hårresande. Det har varit mycket värdefullt att få möjlighet att följa med lagstiftningsarbetet inom EU på nära håll, men emellanåt har jag nog förfasat mig över hur starkt det lobbas på olika fronter och hur artiklarnas formuleringar antas eller går bet med en hårsmån.

Men oberoende av hur det går med upphovsrättsdirektivet så har vi redan nu uppnått något mycket viktigare. För första gången på länge har litteraturöversättarna försvarat sina rättigheter i handling, inte bara i ord, och visat att man måste lyssna också på oss när beslut fattas. Detta påverkansarbete har visat att vi genom att hålla ihop kan uppnå resultat som ingen skulle lyckas med ensam. Det bästa sättet att främja översättarnas och tolkarnas ställning är att samarbeta med våra intressegrupper.

Skribenten är ordförande för Finlands översät tar- och tolkförbund.

Översättning: Marjukka Heinonen

Kääntäjä

ISSN 0356-4649

Julkaisija:
Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto – Finlands översättar- och tolkförbund ry

Päätoimittaja:
Heikki Karjalainen
heikki.karjalainen@sktl.fi

Toimitussihteeri:
Maarit Laitinen,
maarit.laitinen@sktl.fi

Taitto:
PPD Studio

Ulkoasu:
More Business Services Oy,
www.morebiz24.com

Painopaikka:
Painotalo Plus Digital, Lahti

Painos: 2 700 kpl
Ilmestyy 4 kertaa vuodessa.

Toimituskunta:
Kristiina Antinjuntti, Juha Eskelinen, Jenni Kavén, Hanna Pippuri, Annica Törmä ja Mili Viita.

Ilmoitushinnat: www.sktl.fi

Tilaushinta 2018
Muille kuin SKTL:n jäsenille:
55 euroa (kotimaa), 65 euroa (ulkomaat)

Kannen kuva:
Kuvassa vasemmalta oikealle: Valtioneuvoston kansliassa harjoittelussa olleet Elina Asikainen, Justus Heino, Essi Fröberg ja Henrik Ekelund.
© Irma Talonen / VNK

Kirjoittajan omalla nimellä julkaistuista kirjoituksista vastaa kirjoittaja.

Ilmoitusten sisällöstä vastaa ilmoittaja.

Kuvat © SKTL, jos ei toisin mainittu.

SKTL:n jäsen, näy maailmalla!

Käännös- tai tulkkausalan ammattilainen, näytä ammattilaisuutesi myös asiakkaillesi SKTL:n logolla. Halutessasi voit käyttää SKTL:n logoa omassa käyntikortissasi, kotisivuillasi tai oman yrityksesi mainoksessa.

Logon voit ladata käyttöösi jäsensivuilta: www.sktl.fi/jasenet/sktl-logot-jasenille

Jos olet unohtanut kirjautumistunnuksesi, ota yhteyttä toimistoon: jasenasiat@sktl.fi.

Lääketieteen kääntäjien koulutus-seminaari

18.–19.1.2019
Tampere

Seuraathan ilmoittelua!

LÄÄKETIETEEN KÄÄNTÄJIEN KOULUTUS

Lääketieteen kääntäjien koulutuksen uuden logon on suunnitellut jäsenemme Anna Harju.

TARKKANA SOPIMUSTEN KANSSA!

SKTL:n toimistossa on huomattu, että alihankkijoina toimivien kääntäjien ja tulkkien sopimuksia on viime aikoina päivitetty paljon. Osin päivittämistarve johtuu tietosuojadirektiivin täytäntöönpanosta, mutta sen ohella sopimuksia on päivitetty myös muilta osin. Kun saat uuden sopimusehdotuksen, lue se tarkkaan ja ole tarvittaessa yhteydessä SKTL:n toimistoon, jos jokin kohta askarruttaa.
Lakimiehemme **Karola Baran** auttaa!

Tässä numerossa mm.:

S. 5 Kaksikielisessä Suomessa pulaa ruotsin taitajista
S. 6 Auktorisoiduista kääntäjistä pulaa
S. 8 Tiedon helmi -palkittu Tuija Kinnunen
S. 10 V jaosto toiminut 30 vuotta
S. 14 Julkishallinnon palsta: Harjoittelussa valtioneuvostoa kanslian käännös- ja kielitoimialalla
S. 16 Pia Saarinen löysi harjoittelupaikan ELIA-kurssilta
S. 18 Kognitiivinen kielitiede käännöstutkimuksessa
S. 20 Viron kääntäjät kohtaavat Tuglas-seuran kääntäjäklubissa
S. 22 Näin kääntyy valokuvakirja joukkorahoituksella
S. 23 Poetry in Translation -kampanja: joukkorahoituksella runokäännöksiä
S. 24 11 kysymystä kääntäjälle: Suvi Salmilampi
S. 26 Särön Oder-residenssi
S. 28 Elina Matala-aho: Kääntäjä-äitini kengissä
S. 29 Uudet jäsenet

I DETTA NUMMER:

Brist på svensktalande språkexperter i vårt tvåspråkiga land

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto (SKTL) on vuonna 1955 perustettu kääntäjien ja tulkkien aatteellinen etujärjestö. Liiton tavoitteena on mm. edistää laatua ja ammattimaisuutta kääntämisen ja tulkkauksen alalla.
Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto
www.sktl.fi

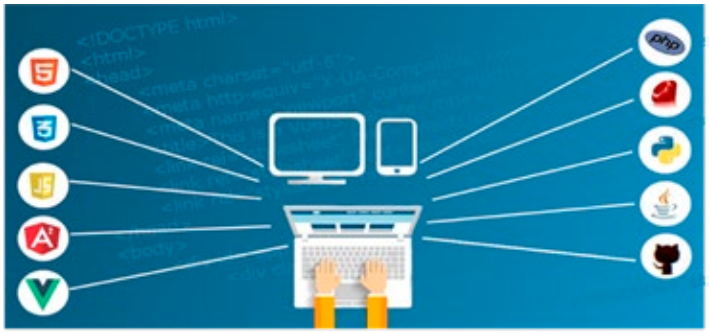

SKTL:n käännöstyökalukoulutukset syksyllä 2018

Koulutukset ovat loistava jäsenetu, joita kannattaa hyödyntää.

IntelliWebSearch-webinaari
10.10.2018 verkossa
IntelliWebSearch on kääntäjän suunnittelema apuohjelma, jota voi hyödyntää internethakujen tehostamiseen ja nopeuttamiseen, haetaan tietoa sitten Googlesta, IATE:sta, Valterista, Wikipediasta jne.
Ilmoittaudu viimeistään 1.10.2018.

Wordfast Pro 5 -kurssi uusille käyttäjille
8.11.2018 Helsinki
Ilmoittaudu viimeistään 21.10.2018.

Wordfast Pro 5 -kurssi aiemmin Wordfast Classicia tai Pro 3:ta käyttäneille
9.11.2018 Helsinki
Ilmoittaudu viimeistään 21.10.2018.

MemoQ-peruskurssi
15.11.2018 Helsinki
Kurssilla tutustutaan memoQ:n käännösympäristöön, luodaan valmis käännös ja tavallinen käännösprojekti sekä uusi käännösmuisti ja termipankki sekä opetellaan termiparien viemistä termipankkiin, suodatus- ja lajittelutoiminnon käyttöä ja mm. tagien käsittelyä.
Ilmoittaudu viimeistään 30.10.2018.

MemoQ-jatkokurssi
16.11.2018 Helsinki
Kurssilla mm. kerrataan memoQ:n tärkeimmät toiminnot, opetellaan kohdistusta ja LiveDocs-korpusten sekä autotranslation rules -toimintojen käyttöä ja tutustutaan bilingual ja monolingual review -toimintoihin.
Ilmoittaudu viimeistään 30.10.2018.

Ilmoittautuminen ja tapahtumien lisätiedot SKTL:n tapahtumakalenterista: sktl.fi/tapahtumakalenteri

Lämpimästi tervetuloa Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton jäsenkoulutuksiin!

intelliWebSearch (almost) UNLIMITED

IntelliWebSearch is designed to save translators, interpreters, editors and terminologists time when searching the web.

Pressing a convenient shortcut key copies selected text from your translation environment, opens your browser and sends the copied text to any number of search engines, on-line dictionaries or on-line encyclopaedias together with other customizable instructions.

SKTL Members get a 20 % discount on the list price. Look for the discount voucher code on the member-only page of your Association's web site.

www.intelliwebsearch.com

Kaksikielisessä Suomessa pulaa ruotsin taitajista

Ruotsinkielisten määrä Suomessa on pysynyt viime vuosina suhteellisen vakaana, mutta kielen asiantuntijoista alkaa olla pulaa. Ruotsin asema on Suomessa turvattu lailla, joten sekä valtionhallinnon että useiden kuntien tulee pystyä tiedottamaan ja palvelemaan molemmilla kotimaisilla kielillä.

Lisäksi Ruotsin ja Suomen liike- ja kulttuurielämät ovat kietoutuneet tiiviisti toisiinsa, ja Ruotsi on yksi suurimmista kauppakumppaneistamme. Jos lasketaan esimerkiksi tullin tilastoista yhteen kaikkien Pohjoismaiden kanssa käyty kauppa tammi-toukokuussa 2018, Pohjola on kauppakumppanina toisella sijalla heti suurimman eli Saksan jälkeen.

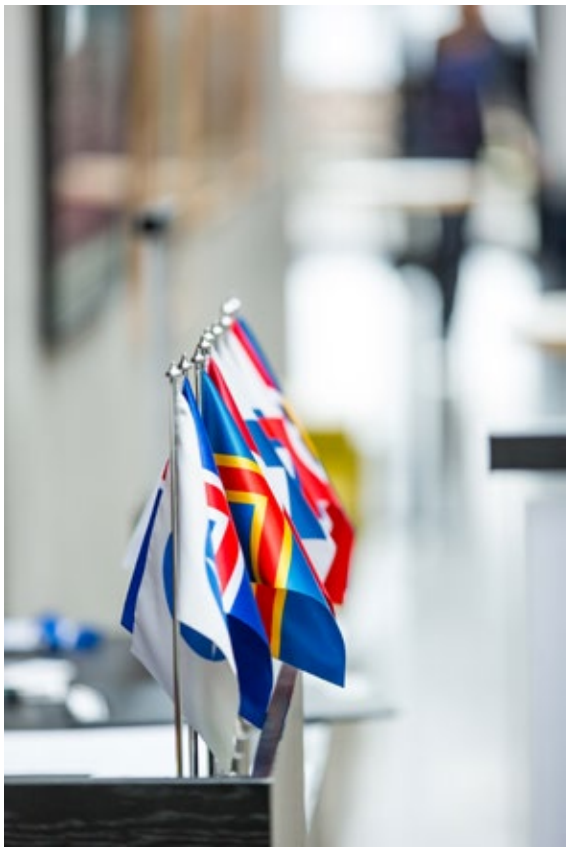

© Audunn Nielsson / norden.org

Käännöksiä tarvitaan siis melkoisesti ruotsin ja suomen, ja myös muiden skandinaavisten kielten ja suomen, välillä. Kysyntä tuntuu nousseen vuosi vuodelta. Osasyy saattaa olla aktiivisen ruotsin taidon hiipuminen: kymmenessä vuodessa ruotsin kirjoittajien määrä on puolittunut ylioppilaskirjoituksissa. Myös SKTL:n toimistoon tulevien yhteydenottojen määrä kielii ruotsin kääntäjien tarpeesta. Samasta ilmiöstä kertoo myös se, että Helsingin yliopistosta saadun tiedon mukaan kaikki ruotsin kielen kääntämisen oppiaineesta keväällä 2018 valmistuneet saivat heti valmistuttuaan koulutustaan vastaavan työpaikan.

Tule kuulemaan aiheesta lisää suomalais-ruotsalaiseen kääntäjäseminaariin Lahteen 18.-19.10. Kansainvälisessä kääntäjienpäivässä Helsingissä 28.9. ovat esillä kielelliset oikeudet, ruotsi ja saamen kielet mukaan luettuna.

Teksti: Kristiina Antinjuntti
Kirjoittaja on liiton toiminnanjohtaja.

Brist på svensktalande språkexperter i vårt tvåspråkiga land

De svenskspråkigas antal i Finland har under de senaste åren legat på ungefär samma nivå, men i arbetslivet börjar det råda brist på språkexperter som behärskar svenska. Svenskans ställning i Finland är tryggad i lag, vilket betyder att både statsförvaltningen och många kommuner måste kunna kommunicera och erbjuda tjänster på både svenska och finska. Kontakterna Sverige och Finland emellan är också aktiva särskilt inom kulturlivet och Sverige är en av våra största handelspartner. Om man ser på tullens statistik från januari–maj 2018, så är de nordiska länderna tillsammans Finlands näststörsta handelspartner efter Tyskland.

Det finns alltså ett stort behov av översättningar mellan finska och svenska, samt mellan finska och de övriga skandinaviska språken. Efterfrågan verkar växa år för år. Till en del kan det bero på att andelen personer med aktiva kunskaper i svenska minskar: antalet studenter som skriver studentexamensprovet i svenska är idag hälften mindre än för tio år sedan. Finlands översättar- och tolkförbund får också allt fler förfrågningar, vilket tyder på ett ökat behov av översättare som behärskar svenska. Att alla som utexaminerades från ämnet svensk översättning vid Helsingfors universitet våren 2018 genast fick ett jobb som motsvarar deras utbildning tyder på samma sak.

Mer om samma tema på årets Svensk-finska översättarseminarium i Lahtis den 18–19.10.2018. Kom med! På Internationella översättardagen i Helsingfors den 28.9. diskuteras bl.a. språkliga rättigheter, inklusive svenska och samiska språk.
Översättning: Marjukka Heinonen

Auktorisoiduista kääntäjistä pulaa

Laillisesti pätevää käännöstä tarvitaan silloin, kun yksityishenkilö asioi viranomaisen kanssa, esimerkiksi hakee ulkomaiseen oppilaitokseen tai avioituu vierasmaalaisen kanssa. Lisääntyvän kansainvälistymisen myötä on laillisesti pätevien käännösten tarve selvässä kasvussa.

Laillisesti pätevän käännöksen voi tehdä vain auktorisoitu kääntäjä. Ei siis riitä, että kääntäjä on kokenut ja pätevä, vaan hänellä tulee olla opetushallituksen myöntämä todistus oikeudestaan toimia auktorisoituna kääntäjänä. Oikeuden voi saada tietyin edellytyksin yliopisto-opintojen perusteella, mutta tavallisin tie auktorisoiduksi kääntäjäksi vie opetushallituksen järjestämän auktorisoidun kääntäjän tutkinnon kautta.

Asiakas löytää auktorisoidun kääntäjän opetushallituksen ylläpitämästä auktorisoitujen kääntäjien rekisteristä tai SKTL:n kääntäjähausta.

Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan sihteeri, opetusneuvos **Terhi Seinä** kertoo, että akuutein puute opetushallitukselle tulevien kyselyiden perusteella on auktorisoiduista kääntäjistä kieliparissa kiina-suomi. Myös vietnamia kysytään, mutta yhtäkään vietnamin kielen auktorisoitua kääntäjää ei opetushallituksen rekisteristä löydy.

Vietnam ei ole poikkeus, vaan on paljon kieliä, joissa ei ole Suomessa toimivaa auktorisoitua kääntäjää. Näitä ovat esimerkiksi dari, turkmeeni ja farsi, joiden puhujia on paljon vuoden 2014 jälkeen Suomeen saapuneiden joukossa. Seinä kuitenkin kertoo, että maahanmuuttotilanne ei ole näiden kielten osalta näkynyt heille tulevina lisääntyneinä kyselyinä tai hakeutumisena tutkintoon.

Seinän mukaan vuoden 2015 maahantulijoiden määrän kasvu näkyi kokeeseen osallistujien lukumäärän kasvuna. Tutkintoon osallistui kerralla jopa yli sata kokelasta. Koekielten joukossa ei kuitenkaan vielä ole ollut esimerkiksi Afganistanin kieliä, mutta darin osalta Seinä arvioi, että kohta voisi joku hakeutua tutkintoon. Tutkinnossa menestyminen vaatii vankkaa kielitaitoa myös kotimaisessa kielessä sekä hyvää suomalaisen yhteiskunnan tuntemusta, joten maahanmuuttajalta vie useita vuosia ennen kuin auktorisoidun kääntäjän tutkinnon suorittaminen on mahdollista.

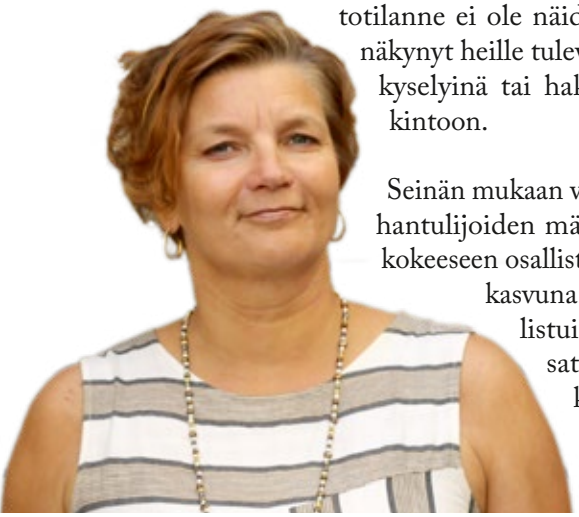

Terhi Seinä

Seinä iloitsee siitä, että auktorisoidun kääntäjän tutkintoon osallistujien kielet ovat monipuolistuneet. Kun aikaisemmin englanti dominoi selvästi, saattaa nykyisin tutkinnossa esiintyä jopa 30–40 kieliparia ja kielivalikoima laajenee jatkuvasti.

Auktorisoiduista kääntäjistä on pulaa myös suurissa kielissä

Italian kielestä ja italian kieleen laillisesti päteviä käännöksiä tekevä auktorisoitu kääntäjä **Liisa Laakso-Tammisto** kertoo, että italian kielen laillisesti pätevän käännöksen tarvitsijoita on ruuhkaksi asti. Samoin on jatkuvaa tarvetta hänen toisen työkielensä, englannin, laillisesti päteville käännöksille.

Laakso-Tammisto kehottaakin kaikkia, jotka pohtivat tutkintoon osallistumista, tarttumaan tilaisuuteen pikaisesti. Alalta on poistumassa suuri joukko ikääntyviä auktorisoituja kääntäjiä ja jo nyt rekisterissä on paljon auktorisoituja kääntäjiä, jotka eivät enää toimi aktiivisesti.

Yliopistossa kääntämistä opiskelevia Laakso-Tammisto rohkaisee suorittamaan kurssit, jotka mahdollistavat

Liisa Laakso-Tammisto

Auktorisoituja kääntäjiä tarvitaan aina, sillä ihmiset muuttavat maasta toiseen, avioliittoja solmitaan ja perintöä jaetaan, oli sitten nousukausi tai lama.

auktorisoidun kääntäjän oikeuksien hakemisen valmistumisen jälkeen. Auktorisoituja kääntäjiä tarvitaan aina, sillä ihmiset muuttavat maasta toiseen, avioliittoja solmitaan ja perintöjä jaetaan, oli sitten nousukausi tai lama.

Heitä, jotka eivät vielä koe rahkeittensa riittävän tutkintoon osallistumiseen, Liisa Laakso-Tammisto kannustaa etsimään auktorisoidun kääntäjän, jonka kanssa voi tehdä yhteistyötä. Aloitteleva kääntäjä saa näin oppia ja kokenut kääntäjä helpotusta työkuormaansa, kun aloittelija tekee käännöksen, jonka auktorisoitu kääntäjä sitten tarkistaa, korjaa ja vahvistaa. Molemmat saavat luonnollisesti työstään korvauksen.

Laakso-Tammisto muistuttaa vielä, että tarvetta on myös esimerkiksi lääketieteeseen, juridiikkaan tai tekniikkaan erikoistuneille auktorisoiduille kääntäjille.

Auktorisoidun kääntäjän tutkinto

Auktorisoidun kääntäjän tutkinto järjestetään kerran vuodessa. Seuraava tutkinto on 10.11.2018 klo 9–17. Tutkinnon jälki-ilmoittautumien on käynnissä 5.–10.9.2018. Jälki-ilmoittautumisessa voi ilmoittautua vain varsinaisessa ilmoittautumisessa määräytyneisiin kielipareihin ja erikoisaloihin.

Tutkinto suoritetaan joko kotimaisesta kielestä vieraaseen kieleen, kotimaisesta kielestä toiseen kotimaiseen kieleen tai vieraasta kielestä kotimaiseen kieleen. Kotimaisia kieliä ovat suomi, ruotsi, inarinsaame, koltansaame ja pohjoissaame. Yhdessä tutkintotilaisuudessa voi suorittaa tutkinnon vain yhdessä kieliparissa kerrallaan.

Tutkintoon osallistuminen maksaa 420 euroa ja tutkinnon läpäisseeltä peritään lisäksi 105 euron maksu hänen hakiessaan opetushallitukselta todistusta oikeudestaan toimia auktorisoituna kääntäjänä.

Vaikka tutkinnosta on kääntäjälle sekä kustannuksia että vaivaa, kannattaa tutkinnon suorittaminen, sillä se lisää tarjottujen työtehtävien määrää ja parantaa palkkiotasoa. Lisäksi myös ne asiakkaat, jotka eivät tarvitse laillisesti pätevää käännöstä, arvostavat auktorisoidun kääntäjän nimikettä merkkinä hyvästä ammattitaidosta.

Opetushallistuksen verkkosivuilla neuvotaan yksityiskohtaisesti, mihin dokumentteihin kokelaan täytyy tutustua ennen kokeeseen osallistumista ja siellä on myös nähtävillä vanhat tutkintotehtävät, joihin perehtymällä saa käsityksen kokeen vaikeustasosta ja sisällöistä. Lisäksi kannattaa tutustua opetushallituksen julkaisuun *Auktorisoidun kääntäjän tutkinnon historiaa ja nykypäivää*. Se julkaistiin nykyisen tutkinnon täyttäessä kymmenen vuotta 2017.

SKTL:n verkkosivuilta löytyvät vasta päivitetyt *Auktorisoidun kääntäjän ohjeet*, joista saa käsityksen auktorisoidun kääntäjän työstä sekä niistä vastuista ja velvollisuuksista, joihin auktorisoitu kääntäjä sitoutuu. Käytännönläheisiin ohjeisiin perehtyminen on myös hyvä tapa valmistautua tutkinnon monivalintaosioon, jossa testataan kokelaan tietämystä auktorisoidun kääntäjän ammattikäytänteistä.

Auktorisoidun kääntäjän tutkinto on varsin vaativa, mistä kertoo esimerkiksi se, että vuonna 2017 kokeen läpäisi 16,9 % kokelaista. Tämän ei pidä antaa lannistaa itseään, sillä hylkäysprosenttia ei ole ennalta määrätty, vaan tutkinnon läpäisee jokainen riittävän virheettömään suoritukseen yltänyt kokelas.

Teksti: Hanna Pippuri
Kirjoittaja on liiton assistentti.

Jäsenille tarjoushintaan!

HELSINGIN LEIMASINTEHDAS OY
HELSINGFORS STÄMPELFABRIKS AB
Itälahdenkatu 18 C, PL 89, 00211 HELSINKI
Puhelin (09) 687 7350, Fax (09) 692 7644
myynti@leimasin.fi, www.helsinginleimasintehdas.fi

Tutkija ja vaikuttaja

SKTL:n opettajien ja tutkijoiden jaosto myönsi Tiedon helmi -palkinnon tänä vuonna yliopistonlehtori, käännöstieteen dosentti **Tuija Kinnuselle** oikeustulkkauksen opetuksen kehittämisestä. Hän on kouluttanut mm. oikeuslaitoksen henkilökuntaa eri puolilla Suomea, joten hänen työllään on myös vahva yhteiskunnallinen merkitys.

Haastateltavaksi tulee rento, iloinen yliopistonlehtori. Tuija Kinnunen on edelleen onnellinen huhtikuussa saamastaan palkinnosta: ”Koulutuskentän kehittäminen on vienyt aikaa sekä perheeltä että tutkimukselta eikä siitä ole kovasti krediittiä tullut. Niinpä oman yhteisön tuki ja arvostus tuntuvat erityisen arvokkailta!”

Alussa oli kiinnostus politiikkaan

”Opintojen alussa minua kiehtoi kansainvälinen politiikka”, kertoo Tampereen yliopistossa opiskellut Tuija. ”Se oli kai osa sukupolveni unelmaa, siinä kielitaidolla oli merkitystä. Opiskelinkin politiikkaa Saksassa vuoden, ja Tampereella opin katsomaan asioita politiikan näkökulmasta, mutta samalla huomasin, ettei se ole minua varten. Sieltä jäi kuitenkin sellainen lukkarinrakkaus aiheeseen, että aina olen tutkailemassa, mikä merkitys kielellä on politiikassa.”

© Kuva: Maarit Laitinen

”Aina olen tutkailemassa, mikä merkitys kielellä on politiikassa.”

Tuija on kartuttanut käännösalan tuntemustaan myös perinteisissä kääntäjän ja käännöskoordinaattorin tehtävissä. Alalle tyypillisesti hän teki ensin töitä freelancerina, sitten yrittäjänä. Kääntäjänä työskentely osui aikaan, jolloin Suomi oli juuri liittynyt EU:hun, ja EU:n parlamentin asiakirjojen käännöksille oli kysyntää. Työssä oppi paljon sellaista, mistä on ollut tutkijana hyötyä.

Kulttuurisidonnaisuus ja yhteistyö tutkimuksen punaisena lankana

Lakitekstien kääntämistä tarkastelleen väitöksen jälkeen Tuija sai Suomen Akatemian rahoituksen tutkiakseen oikeussalin yhteistyötä. Aiheesta on tullut punainen lanka hänen myöhemmällä urallaan: ”Tulkin työtä ei ymmärretä, mutta yhä enemmän sitä halutaan ymmärtää, koska tulkkauksesta on tullut osa oikeuslaitoksen arkea.” Tuija kertoo erään syyttäjän todenneen koulutustilaisuudessa, että he itsehän siitä kärsivät, ellei tulkkaus toimi.

Aluksi Tuijaa kiinnosti työskentelyedellytysten luominen, eli valmistautuminen ja kaikki muu mitä tapahtuu ennen istuntoa, sitten hän alkoi tutkia, mistä huomataan, että tulkilla ei esimerkiksi ole käsitystä siitä, mitä istunnossa todella tapahtuu. Tuija painottaa sitä, että perustietojen tulee olla hallussa, jotta valmistautuessa omaksuttu tieto istuisi ja sitä

osaisi soveltaa tulkkaustilanteessa. Jäljelle jää kielellinen osaaminen, jonka tietenkin on myös oltava kunnossa. Koulutuksessa voidaan antaa paljon tietoja, mutta useat ongelmat johtuvat vaikeudesta hallita kieltä vaikeassa viestintätilanteessa.

Pystyäkseen analysoimaan tilanteita Tuija alkoi videoida oikeudenistuntoja. Tallenteiden avulla hän pyrkii pääsemään perille siitä, miten asioita käsitellään, mistä huomataan esimerkiksi, onko tulkki tilanteen tasalla. Onko työskentelylle tilaa, onko työrauhaa, pystyykö tulkki todella hoitamaan työnsä? Jos käsiteltävä asia on hyvin vaikea ja vieras, ja sen tuntevat kaikki muut paitsi tulkki, hyvä kielitaitokaan ei auta.

Tuija nostaa esiin myös tulkin ammatillisen integriteetin todetessaan: ”Aineistostani käy ilmi, että jos tulkki ei ymmärrä asemaansa, hän mukautuu liikaa tilanteeseen, esimerkiksi syyttäjän tai tuomarin kiireeseen, ja saattaa joutua informaatiota valikoivan asianajajan asemaan.”

Tutkija on vaikuttaja

Tuijan mukaan tutkijan tehtävä on vaikuttaa. Vaikutustyön on lähdettävä faktoista, joilla kuvataan todellisuutta ja osoitetaan, ettei muutosta saada aikaan ilman tekoja. Tutkijan tehtävä ei kuitenkaan ole toimia lobbarina, vaan neutraalisuus on säilytettävä. Tuija toteaakin hieman yllättäen, että myös omaa kenttää on kritisoitava, on näytettävä koko alan ongelmat. Tuijan tutkimus ja luottamustoimet ovat sopineet tähän hyvin: ”Kyse ei ole pelkästään koulutuspolitiikasta, vaan yhteiskunnan mekanismit vaikuttavat kaikkeen. Politiikasta on kuitenkin kyse silloin, kun päätetään, suunnataanko johonkin rahaa vai ei, ja politiikkaan taas vaikuttaa ammatin yleinen arvostus. Ei kyse ole pelkästä markkinasta. Usein tulkit itse eivät näe kysymystä poliittisena, mutta näin se vain on!”

”Tutkijan tehtävä on vaikuttaa.”

Tuija kertoo myös, että nimenomaan tutkijat ovat erittäin aktiivisesti edistäneet oikeustulkkauksen asemaa Suomessa ja Euroopassa. Suomenkin nykyinen lainsäädäntö perustuu EU:n direktiiviin, ja sen alulle panemisessa tutkijoilla oli varsin suuri rooli asiantuntemuksensa vuoksi.

Vuosien työn jälkeen Suomessa ollaan aloittamassa korkeakouluyhteistyönä oikeustulkkauksen erikoistumiskoulutus. Se on suuri ilon aihe alalle ja hyödyksi tuomioistuimille. Ensimmäiset opiskelijat aloittavat syksyllä. Tuija arvioi koulutuksen houkuttelevuutta myös tulkkien näkökulmasta: ”Kiinnostusta olisi paljon enemmän, ellei koulutus olisi maksullista. Tässä näkyy kentän yksityisyrittäjyysluonne, kehittyminen on yksilön vastuulla. Opiskeleminen rajoittaa työskentelymahdollisuuksia ja on siis suoraan palkkioista pois. Tulkeilla tulisi olla varmuus koulutuksen rahallisesta kannattavuudesta edes opintojen jälkeen.”

”Kyse ei ole pelkästään koulutuspolitiikasta, vaan yhteiskunnan mekanismit vaikuttavat kaikkeen.”

Terveisiä Arkadianmäelle ja muille poliitikoille

Pyydän Tuijaa vaikuttaja-tutkijana lähettämään terveisiä poliitikoille. Hänen viestinsä on, että monikielisyyspolitiikkaan pitäisi löytyä resursseja yhteiskunnan kaikilla tasoilla, valtiosta kuntiin. Linjauksia puuttuu jopa niiltä kaupungeilta, joilla siihen olisi ilmeinen tarve. Saavutettavuutta on katsottu perinteisesti vammaisten näkökulmasta, mutta jos ihmisellä ei ole kieltä, jolla toimia yhteiskunnassa, hän jää monesta paitsi. Sähköisessä yhteiskunnassa kielitaito ja kielellinen osaaminen korostuvat. Joskus käännöskone voi riittää, mutta sen rajoitukset pitää tuntea.

”Pohjoismaat yhteiskuntana on käsittämättömän hieno luomus. Se ei avaudu, jos ihmiset eivät koe olevansa yhteiskunnan jäseniä. Järjestelmä toimii kielen kautta ja yhteiskunta ja luottamus perustuvat vuorovaikutukseen. Ellei pysty tulemaan ymmärretyksi, vaarantuu luottamus siihen, että yksilöllä olisi oma paikka yhteiskunnassa.”

Kääntämisen ja tulkkauksen merkityksestä on tarjolla tietoa monessa muodossa, jos sitä halutaan käyttää. ”Toinen asia sitten on, miten tämä älykkäästi hoidetaan, kun resurssit ovat mitä ovat. Nämäkin ovat arvovalintoja.”

Teksti: Kristiina Antinjuntti
Kirjoittaja on liiton toiminnanjohtaja.

”Jos ihmisellä ei ole kieltä, jolla toimia yhteiskunnassa, hän jää monesta paitsi.”

© Maarit Laitinen

V jaoston nykyinen puheenjohtaja Ritva Hartama-Heinonen (vas.) sekä vuosina 2010–2011 puheenjohtajana toiminut Tuija Kinnunen XVI KäTu-symposiumissa Turussa.

V jaosto toiminut 30 vuotta – jotakin samaa, jotakin erilaista

Opettajien ja tutkijoiden jaoston perustamisesta tuli keväällä kuluneeksi 30 vuotta. Tässä artikkelissa pohditaan, miten jaoston tehtävä ja toiminta ovat muuttuneet, sekä kootaan jaoston historian virstanpylväitä.

Jaoston tehtävä

Jaoston alkuperäinen tehtävä oli seurata kääntämisen ja tulkkauksen koulutuksen ja tutkimuksen kehitystä ja pitää yhteyttä kääntämisen opettajiin, tutkijoihin ja alan yhteisöihin. Lisäksi jaoston tuli suunnitella alan täydennyskoulutusta yhteistyössä liiton koulutustoimikunnan kanssa.

Tavoitteet eivät ole muuttuneet paljoakaan: jaosto toimii edelleen alan opettajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä ja keskustelufoorumina sekä linkkinä kääntämisen ja tulkkauksen ammattilaisten suuntaan. Nykyään tavoitteena on kuitenkin paitsi seurata, myös kehittää alan tutkimusta ja opetusta. Täydennyskoulutusta ei enää mainita tavoitteissa erikseen, mutta jaoston jäseniä kutsutaan usein kouluttajiksi oman alansa, kuten tulkkauksen tai auktorisoidun kääntämisen, asiantuntijoina. Jaosto järjestää jäsenilleen myös sisäistä koulutusta syysseminaareissaan.

Ensimmäinen vuosikymmen

Ensimmäisinä vuosina toimintaa pyrittiin järjestämään samalla tavalla kuin SKTL:n muissa jaostoissa ja paikallisosastoissa eli pitämällä tapaamisia eri paikkakunnilla neljäkin kertaa vuodessa. Toiminta oli aluksi vilkasta: jäsenet mm. keskustelivat pakolaistulkkien koulutuksesta sekä tutustuivat Tekniikan Sanastokeskuksen toimintaan.

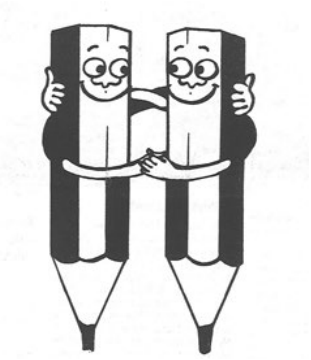

Teoriaa ja käytäntöä -palstan tunnus, piirtänyt Riitta Oittinen.

Kun jäsenet kuitenkin olivat ja ovat maantieteellisesti hajallaan, tällainen toimintatapa osoittautui liian vaativaksi, ja vuodesta 1999 alkaen kokousten määrä väheni muutamaan vuodessa. Jaosto ja sen jäsenet osallistuivat toki myös erilaisten seminaarien ja keskustelutilaisuuksien järjestämiseen. Lisäksi *Kääntäjä – Översättaren* -lehdessä alettiin vuonna 1990 julkaista Riitta Oittisen

ylläpitämää Teoriaa ja käytäntöä -palstaa. Nimi on sittemmin jäänyt pois käytöstä, mutta tutkimusta esitteleviä artikkeleita ja konferenssiraportteja ilmestyy lehdessä edelleen varsin usein.

KäTu tulee!

Käännekohdaksi jaoston toiminnan kannalta osoittautui vuonna 1999 perustettu Kielentutkimuksen valtakunnallinen tutkijakoulu Langnet, jossa oli oma alaohjelma nimeltä Kääntäminen ja tulkkaus (KäTu). Kun tutkijakoulun kausi oli päättymässä vuoteen 2002, alaohjelman yhteen tuomat väitöskirjantekijät, tutkijat ja opettajat halusivat varmistaa yhteistyön jatkumisen. Vuoden 2001 aikana käydyissä keskusteluissa pohdittiin muitakin vaihtoehtoja, kuten Suomen-osaston perustamista European Society for Translation Studies -järjestön alaisuuteen, mutta päätettiin koettaa ensin elvyttää jaoston toimintaa. Tämä osoittautui toimivaksi ratkaisuksi.

Syksyllä 2001 jokaiseen kääntäjänkoulutusyksikköön nimettiin jaoston yhteyshenkilö, joka huolehti tiedonkulusta jaoston ja kulloisenkin yliopiston välillä. Keväällä 2002 jaosto ja Langnet järjestivät Vaasassa KäTu-symposiumeja ennakoivan Käännöstutkimus 2000-luvulle -seminaarin, ja keväällä 2003 järjestettiin Turussa ensimmäinen Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumi eli KäTu.

KäTu-symposiumi järjestetään edelleen vuosittain eri paikkakunnilla jaoston, liiton ja paikallisen yliopiston kääntämisen ja tulkkauksen koulutuksen henkilökunnan yhteistyönä. Symposiumit tarjoavat kääntämisen ja tulkkauksen tutkijoille ja kouluttajille sekä kääntäjille ja tulkeille yhteisen foorumin, jossa esitellään ajankohtaista tutkimusta ja keskustellaan niin tutkimuksen ja opetuksen kuin käännös- ja tulkkausalan ilmiöistä ja kehityksestä. Vuosina 2003–2018 keskimäärin lähes joka neljäs symposiumiosallistuja ilmoitti taustayhteisökseen muun kuin yliopiston tai ammattikorkeakoulun.

Nykyistä ja tulevaa

Kun verrataan jaoston 1980- ja 1990-lukujen toimintaa nykyhetkeen, keskeinen ero lienee, että toiminta on nykyisin tiiviimpää ja vakiintunutta. Keskeiset toimintamuodot ovat huhtikuinen KäTu-symposiumi sekä vuodesta 2009 alkaen elokuussa järjestetty syysseminaari, jossa käsitellään opettajien ja tutkijoiden työn kannalta tärkeitä teemoja, kuten koulutuksen kehittämistä ja työhyvinvointia.

Näiden kahden kiinnekohdan sekä jaoston yhteyshenkilöiden ja sähköisten viestintäkanavien avulla kääntämisen ja tulkkauksen opettajat, tutkijat ja muut opetuksesta ja tutkimuksesta kiinnostuneet eri puolilla Suomea jatkavat toimintaansa sekä tutkimuksen ja opetuksen kehittämiseksi että jaoston ja liiton tavoitteiden edistämiseksi.

Jäseniä jaostossa on noin sata, ja jäsenmäärä on viime vuosina pysynyt vakaana.

Osana Suomen kääntäjien ja tulkkien liittoa jaosto luo, ylläpitää ja edistää käännösalan tutkimuksen ja koulutuksen sekä käytännön välistä vuorovaikutusta tavalla, joka on osoittautunut toimivaksi ja kestäväksi. Kun kirjoitamme V jaoston historiaa, kirjoitamme samalla kuin huomaamatta alan koulutuksen ja tutkimuksen historiaa. Tässä historiassa jaostolla on ollut oma tehtävänsä, jossa onnistumisen on osaltaan mahdollistanut liiton tuki.

Minna Ruokonen
V jaoston varapuheenjohtaja (2017–), tiedottaja (2016–), sihteeri (2008–2015)
Ritva Hartama-Heinonen
V jaoston puheenjohtaja (2016–)

Lähteet on lueteltu artikkelin verkkoversiossa.

Puheenjohtajat

1988–1989	Kaarina Hietanen
1990–1992	Inkeri Vehmas-Lehto
1993	Simo Merne
1994–1995	Kaarina Hietanen
1996–1999	Riitta Oittinen
2000–2003	Satu Leinonen
2004–2009	Leena Salmi
2010–2011	Tuija Kinnunen
2012–2013	Kristiina Abdallah
2014–2015	Gun-Viol Vik
2016–	Ritva Hartama-Heinonen

Tiedon helmi -palkinnon saaneet

2016	Kääntämisen ja tulkkauksen opetusmenetelmävaranto (opetusansiot)
2017	Liisa Tiittula (tutkimusansiot)
2018	Tuija Kinnunen (opetusansiot)

V jaoston virstanpylväitä

1988	Opettajien ja tutkijoiden jaosto perustetaan. Perustamisesta päätetään liiton kevätkokouksessa, ja jaoston ensimmäinen kokous pidetään syyskuussa Savonlinnassa järjestetyn Translation in Finland -symposiumin yhteydessä.
1989	Kääntäjä – Översättaren -lehdessä aletaan julkaista luetteloita kääntäjänkoulutuslaitoksissa hyväksytyistä pro gradu -tutkielmista. Julkaiseminen jatkuu 1990-luvun lopulle saakka.
1990	Kääntäjä – Översättaren -lehdessä alkaa ilmestyä Riitta Oittisen ylläpitämä Teoriaa ja käytäntöä -palsta.
1991	Jaoston ensimmäinen seminaari, ”Käännöstutkimuksen ja opetuksen uusia virtauksia”, järjestetään huhtikuussa ruotsinlaiva Mariellalla.
1992	SKTL ja KAJ järjestävät ensimmäisen Kansainvälisen kääntäjienpäivän tilaisuuden Helsingissä. Tilaisuudessa puhuu mm. kääntäjänkoulutusta esittelevä jaoston pj. Inkeri Vehmas-Lehto. Myöhemminkin puhujina on usein V jaoston jäseniä.
1998/1999	Jaostolle perustetaan oma sähköpostilista, joka on edelleen toiminnassa. (Tarkka perustamisajankohta ei ole tiedossa, mutta syksyllä 1997 listan perustamista vasta selvitetään ja nykyisistä jäsenistä ensimmäinen liittyi listalle vuonna 1999.)
1998–2000	Jaosto osallistuu aktiivisesti eurooppalaiseen kääntäjä- ja tulkkikoulutuksen kehityshankkeeseen (POSI, Praxisorientierte Studieninhalte für Übersetzer- und Dolmetscherausbildung). Opetushallitus asettaa hankkeelle työryhmän, jonka puheenjohtaja on Marja Jänis.
2001	Opettajien ja tutkijoiden jaoston toiminta aktivoituu: jaosto saa yhteyshenkilön jokaiseen kääntäjiä ja tulkkeja kouluttavaan yliopistoon.
2002	Langnetin KäTu-alaohjelma ja V jaosto järjestävät Vaasassa KäTu-symposiumeja ennakoivan Käännöstutkimus 2000-luvulle -seminaarin.
2003	V jaosto, liitto ja Turun yliopiston Kääntämisen ja tulkkauksen keskus järjestävät ensimmäisen Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin eli KäTun.
2004	Ensimmäinen kääntämisen opiskelijoiden mentorointiohjelma alkaa toimia Turun yliopistossa jaoston ja paikallisosaston yhteistyönä.
2004– 2005	Vuonna 2004 Opetusministeriö asettaa työryhmän selvittämään virallisten kääntäjien tutkinnon kehittämistä. Työryhmässä on mukana jaoston ensimmäinen puheenjohtaja, Kaarina Hietanen, jonka marraskuussa 2005 julkaistu väitöskirja tuo kattavasti esiin virallisen kääntäjän tutkinnon ongelmat.
2005–2006	Jaosto kartoittaa opetuksessa teetettävien autenttisten käännöstoimeksiantojen käytäntöjä. Eri koulutusyksiköiden, opiskelijoiden ja kääntäjien edustajista kootaan työryhmä, jossa jaostoa edustaa Leena Salmi. Työryhmä laatii autenttisten käännöstoimeksiantojen teettämisen tueksi tekstin, joka julkaistaan liiton sivuilla. Vuonna 2007 ilmestyy lisäksi aihetta käsittelevä Hannu Kemppasen ja Leena Salmen kirjoittama artikkeli (MikaEL, vol. 1).
2007	MikaEL: Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu alkaa ilmestyä liiton sivuilla; julkaisija on SKTL. MikaELin volyymien artikkelit perustuvat kulloisenkin KäTu-symposiumin esitelmiin, postereihin tai työpajoihin.
2008	Jaosto teettää selvityksen oikeiden tulkkaustoimeksiantojen käytöstä opetuksessa. Gun-Viol Vikin laatima selvitys julkaistaan MikaELin volyymissa 2. Kritisoitu virallisen kääntäjän tutkinto korvataan auktorisoidun kääntäjän tutkinnolla. Jaoston jäsenet osallistuvat aktiivisesti Opetushallituksen järjestämien tutkintojen tehtävien laatimiseen ja arviointiin. Auktorisoitua kääntämistä aletaan myös opettaa yliopistoissa. Kurssien periaatteita suunnitellaan sittemmin yhteisesti mm. jaoston syysseminaareissa.
2009	Jaoston ensimmäinen syysseminaari järjestetään Vaasassa. Jaoston jäsen ja myöhempi puheenjohtaja Tuija Kinnunen perustaa Facebookiin Käännöstiede-ryhmän, joka on tarkoitettu kaikille kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksesta kiinnostuneille. Elokuussa 2018 ryhmässä oli yli 2000 jäsentä.
2011	Jaosto tekee yhteistyötä av-kääntäjien kanssa mm. julkaisemalla kannanoton av-kääntäjien työolosuhteista ja palkkioista.
2012	Tieteen termipankki -hanke käynnistyy. Tavoitteena on koota verkkoon yhteinen, avoin ja päivitettävä termitietokanta niin tutkijoiden kuin suuren yleisön käyttöön. Käännöstieteen osalta hanketta koordinoi Kaisa Koskinen, ja jaoston jäsenet osallistuvat termityöhön. Tietokannassa on tällä hetkellä yli 300 käännöstieteen termiä määritelmineen ja vastineineen.
2014	Kääntämisen ja tulkkauksen opetusmenetelmävaranto perustetaan; perustajista Päivi Kuusi ja Minna Ruokonen ovat jaoston jäseniä. Varanto on wiki-sivusto, jonne kootaan opetusmenetelmäkuvauksia ja opetusmateriaaleja hyvien käytäntöjen jakamiseksi ja opettajien työn helpottamiseksi, ja se on suunnattu kaikille Suomen korkeakouluissa työskenteleville kääntämisen ja tulkkauksen opettajille. Sisältöjä laaditaan mm. KäTu-symposiumien ja syysseminaarien työpajoissa.
2016	MikaEL ilmestyy ensimmäistä kertaa vertaisarvioituna julkaisuna. Jaosto saa liiton 60-vuotisjuhlavuonna 2015 oman kiertopalkinnon. Tiedon helmi myönnetään vuorovuosin opetus- tai tutkimusansioista ja se jaetaan ensi kertaa 2016.
2017	Liitto järjestää luentosarjan Suomi kääntää – 100 vuotta käännettyä suomea yhteistyössä jaoston ja muiden sidosryhmien kanssa. Luennot ovat edelleen katsottavissa SKTL:n Vimeo-tilillä.
2018	MikaEL nousee Julkaisufoorumin tasoluokkaan 1.

SURU

Svensk-finskt översättarseminarium

18–19.10.2018 i Lahtis (Sibeliushuset)

Torsdag 18 oktober 2018

11.00—12.30
Anmälan och lunch

12.30
Välkomstord
Charlotta af Hällström-Reijonen,
Institutet för de inhemska språken

På svenska i Lahtis
Karin Ihalainen, Svenska skolan i Lahtis

Kielenhuoltajana Ylessä.
Millaiset kieliasiat toimittajia askarruttavat, mihin kielenhuoltaja puuttuu?
Riitta Hyvärinen,
Kotimaisten kielten keskus (Kotus)

Aktuella språkfrågor
Anna Maria Gustafsson,
Institutet för de inhemska språken

Kaffe

Termplock ur reformvågen
Marina Andersson, Statsrådets kansli

Sote-uudistuksen sanastotyö
Mari Suhonen, Sanastokeskus TSK

Samma på svenska? Sama suomeksi?
Författaren Ulla-Lena Lundberg &
kääntäjä Leena Vallisaari

Torsdagens program avslutas cirka kl. 17—17.15.

Kvällsprogram

18.00 Mottagning i Lahtis stadshus
(Harjukatu 31)
Lahtis stad bjuder på välkomstdrinken.

19.15 Middag på restaurang Sokos Hotel
Lahden Seurahuone, Aleksanterinkatu 14, Lahtis

Fredag 19 oktober 2018

Programmet börjar kl. 9.00.

Språkval i digitala miljöer – exempel från unga finlandssvenskars internetanvändande
Markus Söderman, Helsingfors universitet

Aktuella myndighetsspråkfrågor
Maria Fremer, Institutet för de inhemska språken

Inte bara text – modern myndighets-kommunikation i Sverige
Gabriella Sandström, Språkrådet, Sverige

Lunch

Från nån och sån till de och dem – en belysning av besvärliga språkriktig-hetsfrågor 1976 och idag
Lena Lind-Palicki, Stockholms universitet

Kaffe

Missä työt piilevät?
Kääntäjien työllistymisestä
Kristiina Antinjuntti, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto

Avslutning – Päätös
Kristiina Antinjuntti, SKTL:n toiminnanjohtaja

Seminariet avslutas cirka kl. 15.

Mer info och anmälan:
www.kotus.fi/su-ru
www.sktl.fi

Vi förbehåller oss rätten till ändringar.

#SuRu2018

HARJOITTELUSSA VALTIONEUVOSTON KANSLIAN KÄÄNNÖS- JA KIELITOIMIALALLA

Senaatintorin laidalla sijaitseva valtioneuvoston kanslia tarjoaa joka vuosi muutamalle korkeakouluopiskelijalle mahdollisuuden tutustua valtionhallinnon toimintaan käännösalan näkökulmasta. Kesällä 2018 meitä harjoittelijoita oli yhteensä neljä: kaksi ruotsin kielen yksikössä, yksi vieraiden kielten yksikössä sekä yksi kielipalveluiden tukiyksikössä.

Valtioneuvoston kanslia vastaa kaikkien ministeriöiden käännöstarpeista, joten työharjoittelun kautta meille avautui mahdollisuus kurkistaa valtioneuvoston toimintaan kokonaisuudessaan. Työ on luonnostaan varsin vaihtelevaa, sillä käännöstoimeksiannot ovat hyvinkin erilaisia riippuen muun muassa tekstityypistä ja tekstin aiheesta, pituudesta ja kohderyhmästä. Kyseessä voi olla esimerkiksi suurelle yleisölle suunnattu verkkoteksti, muodollinen hallituksen esitys eduskunnalle tai vaikka salassa pidettävä asiakirja. Aihealueiden kirjo vaihtelee luonnonsuojelusta ja liikenteenohjauksesta rajaturvallisuuteen ja matkustustiedotteisiin. Koska tekstin sisältö ei aina ole entuudestaan tuttua, kunkin tekstin aiheeseen pitää perehtyä tiedonhaun ja muiden apuvälineiden kautta.

Ruotsin yksikkö, joka on yksiköistä suurin, on jaettu yhteen ajankohtaiskääntämisen ja kahteen säädöskääntämisen ryhmään. Ajankohtaiskääntäjillä on useimmiten oma ns. vastuuministeriönsä, jonka tekstejä he kääntävät, kun taas säädöskääntäjien tehtäväkenttä ei ole sidottu tietyn ministeriön toimialaan. Oman mausteensa työntekoon tuo se, että säädöstekstit usein elävät valmistelun aikana, mikä vaikuttaa käännöstyöhön. Versioita ja muutoksia saattaa tulla useita ja joskus käännöstyö vaatii tiiviimpää yhteistyötä toimeksiantajan kanssa.

Vieraiden kielten yksikkö koostuu englannin ja venäjän kääntäjistä, jonka lisäksi venäjäksi tarjotaan myös tulkkauspalveluita. Harjoittelijan tehtäviin kuului kääntäminen pääasiassa suomesta englanniksi, minkä lisäksi iso osa harjoittelua kului kääntäjien vuosien varrella keräämien kääntämistä tukevien materiaalien työstämisessä koko yksikön käyttöön. Vaihtelua työpäivään toi esimerkiksi termityö eri aihealueiden parissa sekä materiaalin vieminen käännösmuisteihin. Kääntäjien yhteistyö oli toimivaa; eri ministeriöiden teksteihin erikoistuneiden kääntäjien ja natiivikääntäjien konsultoinnista sai arvokasta oppia.

Kielipalveluissa laaditaan yhteistyössä eri asiantuntijatahojen kanssa paljon julkisia sanastoja ja tyylioppaita. Tänä kesänä työn alla oli muun muassa opetusalan sanasto OKSA sekä vieraiden kielten yksikön englannin tyylioppaan päivitys, joiden laatimiseen myös harjoittelijat pääsivät osallistumaan. Harjoittelu tarjosi mahdollisuuden sekä harjaannuttaa terminologista osaamista että kehittää käännösteknologisia taitoja esimerkiksi ylläpitämällä termikantoja sekä käännösmuisteja. Toinen iso osa kielten tukipalvelun harjoittelua oli käännöstoimeksiantojen ulkoistaminen, jossa vaadittiin käännösalan

Kuvassa vasemmalta oikealle: Essi Fröberg, Justus Heino, Elina Asikainen ja Henrik Ekelund. ©VNK

tuntemisen lisäksi taitoa toimia asiakaspalvelutehtävissä. Ministeriöt tarvitsevat jonkin verran myös muiden kuin ruotsin, englannin ja venäjän käännöksiä, jolloin kääntäjiä etsitään sopimustoimistojen kautta. Myös edellä mainittujen kielten käännöksiä ulkoistetaan paljon, sillä käännettävän materiaalin määrä on vuosittain niin suuri, etteivät sisäiset kääntäjät mitenkään ehtisi kääntää kaikkea.

Kesän aikana saimme huomata, että tässä työssä ei pelkästään kehity kääntäjänä, vaan myös yleissivistys karttuu. Pääsimme esimerkiksi tutustumaan valtionhallintoon monien perehdytystilaisuuksien kautta. Teemoina oli mm. virkamiehenä toimiminen kansliassa ja valtioneuvostossa sekä lainvalmistelu. Lisäksi osallistuimme esittelykierrokselle Valtioneuvoston linnaan ja eduskuntaan.

Harjoittelussa huomasi, että pelkästään kääntäjän koulutus ei ole ratkaiseva, vaan kaikenlaisista koulutustaustoista voi olla suurta hyötyä. Valtioneuvoston kanslian kääntäjien työkenttä on monipuolinen ja töitä riittää kaikkina vuodenaikoina, myös kesäaikaan. Kaiken kaikkiaan teimme harjoittelijoina töitä siinä missä muutkin, ja monipuolisten työtehtävien myötä harjoittelijana pääsi kokemaan, millaista työnteko käännösalalla valtionhallinnossa on.

Henrik Ekelund, ruotsin ajankohtaiskääntäminen. Valtio-oppi ja hallinto, Helsingin yliopisto
Julius Heino, ruotsin säädöskääntäminen. Oikeustiede, Helsingin yliopisto
Elina Asikainen, vieraiden kielten yksikkö. Englannin kieli ja kääntäminen, Itä-Suomen yliopisto
Essi Fröberg, kielipalveluiden tukiyksikkö. Englannin kääntäminen, Helsingin yliopisto

Studia Generalia
Lastenkirja kääntäjän kädessä

Tampereen yliopistolla tiistai-iltaisin klo 18–20, Pinni B, Kanslerinrinne 1, sali B1097.

11.9. Satunnaisesta poiminnasta käännöstulvaan – havaintoja lasten- ja nuortenkirjallisuuden suomentamisesta ja kääntäjistä reilun 100 vuoden ajalta
FT, tutkija-kriitikko Päivi Heikkilä-Halttunen
Kääntäminen on lastenleikkiä – riimit, uudissanat ja sanaleikit lastenkirjallisuudessa
Suomentaja Tuomas Nevanlinna

18.9. Kirjallisuuden vientikeskus FILI hinaa ja tuuppaa – palveluja kääntäjille ja kirjailijoille jo vuodesta 1977
Koordinaattori Merja Aho, FILI
Mitä tarkoittaa kirjailijalle, kun teoksia on käännetty 50 kielelle?
Kirjailija Salla Simukka

25.9. Puhuttelevatko Peppi Pitkätossun ja Kalle Blomkvistin uudet suomennokset digiajan lasta?
Suomentaja Kristiina Rikman
Kirahviäiti / Žirafia mama – (lähes) identtiset kaksoset
Kirjailija Alexandra Salmela

2.10. Tatu ja Patu kääntäjän tarkkuudella – suomalaisen lastenkirjallisuuden kääntäminen venäjäksi
Kääntäjä Anna Sidorova
Kepler62 – tutkimusmatka kirjoittamiseen ja kääntämiseen
Kirjailija Timo Parvela

9.10. Saksalaisten nuortenkirjojen kääntämisestä ja käännöksistä
Suomentaja Heli Naski
Goethe-instituutin esittelypuheenvuoro
Kieli- ja kulttuurisidonnaisuus lasten- ja nuortenkirjallisuuden arabiantamisen haasteina
Kääntäjä Maria Pakkala

Luennot ovat kaikille avoimia ja niihin on vapaa pääsy. Tervetuloa!

Yhteistyössä: Goethe-Institut Finnland, Kirjallisuuden vientikeskus FILI, Lastenkirjainstituutti, Otavan kirjasäätiö, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, Tampereen seudun työväenopisto, Tampereen yliopisto, WSOY:n kirjallisuussäätiö.

Työharjoittelu edessä?

Pia Saarinen löysi harjoittelupaikan ELIA-kurssilta.

Hei, Pia! Kertoisitko tähän alkuun hiukan opinnoistasi?
Opiskelen viidettä vuotta Helsingin yliopistossa englannin kääntämistä. Syksyllä alkaa gradun teko. Hiukan yritin harjoittelun aikana miettiä, löytyisikö sieltä jotain kiinnostavaa gradun aihetta, mutta tuntuu, että kaikkea siellä mieleen tullutta on jo tutkittu. Onneksi tässä on vähän aikaa hengähtää ennen opintojen alkua. Luotan, että hyvä aihe kyllä löytyy.

Miten valitsit juuri englannin kääntämisen?
Vaikea kysymys. Olen alanvaihtaja ja olen aikaisemmin opiskellut muotoilua. Kielet kuitenkin kiinnostivat hieman enemmän, ja kaipasin myös teoreettisempaa otetta opiskeluun. Englanti on aina ollut vahva kieleni, ja valintaan vaikutti osaltaan myös se, että kääntämisestä valmistuu selkeästi ammattiin.

Olet ollut tämän kesän opintoihin kuuluvassa työharjoittelussa. Miten päädyit juuri tähän harjoittelupaikkaan ja millainen rekrytointiprosessi oli?
Osallistuin ELIA-kurssille, joka on Helsingin yliopiston ja käännösalan toimijoiden yhdessä järjestämä työelämäkurssi. Delingua on yksi käännöstoimistoista, jotka säännöllisesti osallistuvat kurssin järjestämiseen ja he halusivat myös kurssilta harjoittelijan. Harjoittelupaikkaa piti hakea, mutta se oli helpompaa, sillä yritys oli jo kurssin kautta valmiiksi tuttu. Valmistauduin kyllä haastatteluun perehtymällä yritykseen vielä vähän lisää, ja varsinkin siihen tehtävään, johon olin hakemassa. Harjoitteluni oli siis teknisen tuen tiimissä, mutta noin puolet harjoitteluajasta olen tehnyt projektinhallinnan tehtäviä.

Miten harjoitteluprosessi yliopiston suuntaan sujui?
Harjoitteluprosessin käynnistäminen sujui yliopiston suuntaan helposti. Ainoana yllätyksenä joillekin on tullut, että yliopiston harjoittelutuen ja kurssisuorituksen harjoittelusta saa vasta maisterivaiheen opinnoissa. Sitä ei mielestäni ollut riittävän selvästi ilmaistu missään. Mutta muuten prosessi on vaivaton ja nyt vielä helpompi kuin ennen, sillä harjoittelutuki haetaan vasta, kun harjoittelupaikka on jo olemassa. Minusta vain on kurjaa, että useimmat harjoittelupaikkojen tarjoajat edellyttävät harjoittelutukea, mikä rajaa opiskelijoiden harjoittelumahdollisuuksia. Juuri tällä alalla olisi todella hyvä päästä tutustumaan useammanlaisiin työpaikkoihin, varsinkin kun työllistyminen tuntuu usein tapahtuvan harjoittelun kautta.

Kuvaatko hiukan työtehtäviäsi ja työolojasi?
En tässä harjoittelupaikassa toiminut lainkaan kääntäjänä, vaan aloitin harjoitteluni osana teknistä tiimiä ja tein loppuharjoitteluni projektinhallinnassa. Minulla oli säännöllinen työaika toimistossa ja tein töitä kolme ja puoli kuukautta. Työpaikalla on tosi kiva ilmapiiri ja meillä on hyvä työporukka. Työkaverit ovat myös olleet avuliaita ja kertoneet avoimesti omista työtehtävistään. Jonkin verran olen saanut seurata myös markkinointia ja muita yrityksen toimintoja, mikä on ollut kiinnostavaa.

Opitko harjoittelussasi asioita, joista uskot olevan hyötyä tulevaisuudessa?
Kyllä. Teknisen tiimin osana opin paljon asioita, joista on varmasti hyötyä käytännön työssä kääntäjänä. Tällaisia ovat esimerkiksi käännösmuistien ja termitietokantojen kanssa työskentely, käännösmuistityökalujen opettelu ja erilaiset taittoon liittyvät asiat, joita voin kääntäjänä tarjota lisäpalveluina asiakkailleni. Lisäksi harjoittelu avasi uudella tavalla käännösalan toimintaa. Erityisen hyödyllisenä pidän sitä, että olen saanut seurata käännöstilausta koko sen kaaren ajan ja tunnen käännösprosessin nyt myös projektipäällikön näkökulmasta. Se on varmasti vain hyvä juttu, kun aikanaan alan tehdä käännöstöitä.

Kuvaile tyypillistä työpäivääsi.
Projektinhallinnassa työpäivät vaihtelivat melkoisesti sen mukaan, oliko tilauksia paljon vai vähän. Toukokuussa oli ihan mielettömän kiireistä, ja heinäkuussa taas välillä melko hiljaista. Työpäivä alkoi sähköpostin avaamisella ja suurimman osan työstä muodostikin sähköpostin käyttäminen ja yhteydenpito kääntäjiin ja asiakkaisiin. Erilaisiin kyselyihin vastaamista oli paljon, ja ongelma-

tilanteiden selvittelyä. Näiden lisäksi tietysti piti laatia tarjouksia ja tilauksia, etsiä kullekin työlle kääntäjä ja valvoa, että työt valmistuvat ajallaan.
Hektistä oli ja alussa tuntui, että on vaikea pitää pakkaa kasassa, mutta kyllä sitä sitten tottui tekemään montaa asiaa samaan aikaan. Tekisin mielelläni jonkin aikaa jatkossakin vastaavia töitä, mutta en ehkä lopun elämääni, koska moni muukin asia kiinnostaa vielä. Sitä paitsi kääntämistä alkaa jo olla ikävä.

Käännösalan ELIA-kurssi eli Johdatus käännöstoimialaan

- Helsingin yliopiston Nykykielten laitoksen kääntämisen opiskelijoille on vuodesta 2015 järjestetty kurssi, jonka opetukseen osallistuvat kaupalliset käännöstoimistot. Vuodesta 2017 alkaen kurssi löytyy opinto-oppaasta nimellä *Johdatus käännöstoimialaan*.

- Kurssin tavoitteena on kaventaa railoa asiakastekstien alihankintaa tarjoavien käännöstoimistojen tarpeiden ja vastavalmistuvien opiskelijoiden osaamisen välillä sekä tarjota opiskelijoille realistista tietoa käännösalalla toimimisesta ja konkreettisia työelämätaitoja.

- Kurssi muodostuu kolmesta 35-tuntisesta intensiiviviikosta, joiden lisäksi opiskelijat lukevat käännösalan kirjallisuutta, kirjoittavat reflektoivaa oppimispäiväkirjaa ja vierailevat käännöstoimistoissa. Intensiiviviikkojen opetuksesta vastaavat pääsääntöisesti käännöstoimistojen edustajat.

- Opiskelija pääsee kurssin aikana kokeilemaan käännösmaailman eri rooleja sekä tutustumaan yritysmaailman lainalaisuuksiin.

- Kurssille otetaan 16 loppuvaiheen opiskelijaa. Pieni osallistujamäärä mahdollistaa henkilökohtaisen ohjauksen.

- Vuonna 2017 kurssin opetuksesta vastasivat seuraavat käännöstoimistot: AAC Global, Arancho Doc, Delingua, Lingsoft, Maris, Sandberg Translation Partners ja Semantix.

Oliko tämä ensimmäinen oman alan työpaikkasi? Miltä työ tuntui? Koitko yllätyksiä?

Joo, oli ensimmäinen käännösalan työpaikka. Olen aikaisemmin tehnyt vain joitain pieniä käännöstöitä tutuille. Työ vastasi aika hyvin odotuksia, sillä opinnoissa oli näitä juttuja käyty läpi. Etenkin ELIA-kurssi oli todella hyvä siinä mielessä, että siellä sai kokeilla projektinhallintaa ihan käytännössä. Suurin yllätys oli varmaan se, miten paljon työmäärä voi vaihdella kuukaudesta toiseen.

Saitko harjoittelusi aikana toisaalta riittävästi ohjausta ja toisaalta toimia itsenäisesti?

Sain kyllä. Teknisessä tiimissä ohjaajani oli halukas ottamaan huomioon sen, mitä halusin oppia, ja projektinhallintapuolella sain kesälomien ansiosta tehdä töitä aika itsenäisesti. Apua oli kuitenkin aina tarjolla, jos jotain tarvitsi kysyä.

Onko työskentely käännöstoimistossa vaikuttanut mielikuvaan, joka sinulla on ollut kääntämisestä työnä?

Kyllä, mutta tuon kuvan muodostumisessa auttoi jo ELIA-kurssi, jonka aikana käytiin läpi erilaiset käännösalan työtehtävät ja toimistot kertoivat omasta toiminnastaan. Toisaalta kyllä näistä jutuista on jonkin verran puhuttu muillakin kursseilla.

Uskotko tämän kokemuksen perusteella hakeutuvasi uudelleen töihin käännöstoimistoon?

Kyllä uskon, mutta toisaalta kiehtoo toimiminen freelancerina, ihan sen vapauden vuoksi. Tässä työssä tykkään vaihtelevuudesta ja siitä että jokainen päivä todella on erilainen. Kiireisyys ja uudet tilanteet ovat tämän työn paras ja huonoin puoli. Hyvältä tuntuisi tietysti myös vakituinen työpaikka ja säännöllinen palkka.

Mitä sanoisit opiskelukaverille, joka harkitsee hakeutumista vastaavanlaiseen harjoittelupaikkaan?

Suosittelen lämpimästi! Vaikka ei ollenkaan ajattelisi toimivansa projektinhallinnassa tai teknisellä puolella, on molempien hommien tuntemisesta valtavasti hyötyä. Delingua taas on juuri oikean kokoinen harjoittelupaikka, jossa pääsee näkemään yrityksen monien eri osastojen toimintaa. Työssä näkee koko käännösprosessin, ja samalla saa myös tuntumaa siihen, millaista laatua käännöstoimistossa odotetaan.

Haastattelija: Hanna Pippuri
Kirjoittaja on liiton assistentti.

Kognitiivinen kielitiede käännöstutkimuksessa

Lauseen ”A child was playing in the yard” voi suomentaa näin: ”Pihalla leikki lapsi.” Siinä missä englannin sanajärjestys on sidottu, ilmaisee subjektin paikka suomessa esimerkiksi tekijän epämääräisyyttä. **Marjatta Lehtinen** kiinnostui tällaisista lauserakenteen eroista ja etenkin kieliopillisesta subjektista jo opiskellessaan Jyväskylän yliopistossa englantia ja saksaa. Kiinnostus johti pro gradu -tutkielmaan, lisensiaatintyöhön ja lopulta pitkään tutkijanuraan käännöstutkimuksen parissa.

Kun tieteenalansa mullistanut, käyttöpohjainen kognitiivinen kielitiede rantautui 1980-luvun lopulla Suomeen, Lehtinen oivalsi sen tarjoavan välineitä käännösprosessin tarkasteluun.

”Tajusin, että kääntämisessä on kyse juuri siitä, mihin kääntäjä kiinnittää huomionsa, miten hän päätyy ratkaisemaan erot kielten rakenteissa ja minne sijoittamaan vaikkapa subjektin. Tutkin, mikä kaikki vaikuttaa kääntäjän tekemiin ratkaisuihin ja millaisia skeemoja ja kaavoja hän työssään hyödyntää”, Lehtinen kertoo.

Lehtinen pohtii Itä-Suomen yliopistoon tekemässään pian esitarkastukseen lähtevässä väitöskirjassa, mitä annettavaa kognitiivisella kielitieteellä on kääntämisen selittämiselle. Tutkimuksen keskiöön nousee suuri kysymys ekvivalenssista – siitä, miksi lähtötekstiä ja käännöstä pidetään samamerkityksisinä, vaikka niissä olisi esimerkiksi erilainen rakenne. Lehtinen selvittää, miten kielten, kulttuurien ja tekstilajien väliset erot voivat vaikuttaa käännösvastaavuuteen. Hänestä on tarpeen pohtia, miksi pidämme vaikkapa käännöskoneen kömpelöä tuotosta epäonnistuneena käännöksenä.

Väitöskirjan aineistona on useita laajoja korpuksia, jotka sisältävät eri tekstilajeja ja käännöksiä sekä englannista suomeen että suomesta englantiin. Marjatta tarkastelee niiden lauseiden kääntämistä, joissa on epätyypillinen subjekti, muun muassa eksistentiaalisia näkyä-lauseita.

”Aineistosta käy ilmi, että näkyä-verbin kääntäminen ei ole helppoa. ”Taivaalla näkyi pilviä” pitää kääntää jollain erityisellä muodolla, esimerkiksi ”There were clouds in the sky” tai ”She could see clouds in the sky”. On kiinnostavaa, miksi kääntäjä ratkaisee tällaisen tapauksen jollain tietyllä rakenteella.”

© Maarit Laitinen

Vastaavaa kääntämistä kognitiivisen kielitieteen näkökulmasta tarkastelevaa tutkimusta ei ole juuri tehty aiemmin. Uraauurtava väitöskirja edistää alan tutkimusta ja opetusta, ja Lehtinen uskoo sen tarjoavan näkökulmia esimerkiksi konekääntämisen kehittämiseen.

Marjatta Lehtisen tutkimus on herättänyt kiinnostusta konferensseissa Suomessa ja ulkomailla.

”Tutkimuksellani on annettavaa myös keskusteluun siitä, miten kääntäjän ääni kuuluu käännöksessä. Koen, että käännöstutkimuksessa tarvitaan sekä kulttuurista ja vaikkapa narratologista että lingvististä, etenkin kognitiivista näkökulmaa. Ne kaikki ovat hyödyllisiä välineitä, kun selvitetään kääntämisen moninaisuutta, mikä säilyy ja mikä muuttuu. Voidaan esimerkiksi testata, onko kääntäjän tapa yksinkertaistaa tekstiä universaali piirre.”

Lehtisen tutkimus on herättänyt kiinnostusta konferensseissa Suomessa ja ulkomailla. Eikä ainoastaan tutkijoiden vaan myös kääntäjien parissa. Lehtinen kuitenkin myöntää, ettei kääntäjän tarvitse käytännön työssään olla tietoinen lauserakenteen valintaan johtavasta kognitiivisesta prosessista.

”On perinteinen soveltavan ja teoreettisen kielitieteen kysymys, missä määrin kääntäjä tarvitsee kielitieteellistä tietoa. Käännösalalla teorian ja käytännön välillä ei kuitenkaan ole yhtä jyrkkää eroa kuin monessa muussa tieteessä. Konferensseissa kääntäjät ovat kiinnostuneita uusimmasta tutkimuksesta ja keskustelu tutkijoiden ja kääntäjien välillä on vilkasta ja antoisaa.”

Teksti: Roosa Pohjalainen
Kirjoittaja on freelance-toimittaja ja suomen kielen sivuaineopiskelija.

Apua tulkeille ja kääntäjille

Natasha Vilokkinen

TIEDONTUOJAT
Opas tietokirjan suomentajalle

Ensimmäinen tietokirjallisuuden suomentajille suunnattu opas käy kattavasti läpi kaiken, mitä käännösprosessissa tulee ottaa huomioon.

273 s., ovh. 28 €

Kaisa Koskinen, Jaana Vuori & Anni-Kaisa Leminen (toim.)

ASIOIMISTULKKAUS
Monikielisen yhteiskunnan arkea

Ensimmäinen suomenkielinen kokonaiskatsaus asioimistulkkaukseen, johon on koottu sekä suomalaisten tutkijoiden aineistopohjaisia analyyseja että alan toimijoiden kokemuspohjaisia kuvauksia.

376 s., ovh. 42 €

SKTL:n jäsenenä saat molemmista kirjoista 25 prosentin alennuksen Vastapainon verkkokaupasta (vastapaino.fi) käyttämällä ostoskorissa koodia TULKKAUS.

Kaikki Vastapainon kirjat näppärästi netistä! *vastapaino.fi* VASTAPAINO

#Viro100

Viron kääntäjät kohtaavat Tuglas-seuran kääntäjäklubissa

Tuglas-seura on suomalaisten Viron-ystävien valtakunnallinen yhdistys. Sen ydintoimintaa ovat kielikurssit, kulttuurimatkat, luennot ja näyttelyt. Seura julkaisee myös viisi kertaa vuodessa ilmestyvää Elo-lehteä sekä muuta Viron kulttuuria esittelevää materiaalia.

Kääntäjäklubi on Tuglas-seuran siipien suojissa 1980- ja 1990-luvun vaihteessa toiminut viron kääntäjien yhteisö, joka pyrkii lisäämään jäsentensä ammattitaitoa järjestämällä koulutustapaamisia ja vahvistamaan maantuntemusta yhteisillä kevätretkillä.

Ensimmäisen vetäjänsä **Eeva Lillen** johdolla klubi toimi hyvin kurinalaisesti ja määrätietoisesti; ennakkotehtävät käytiin läpi lause lauseelta hyvin koulumaisesti, kertoo kääntäjäklubissa lähes alusta asti mukana ollut Yleisradion freekääntäjä **Maija Rantanen**. Ennakkotehtäviä tehdään välillä edelleen, mutta useimmiten tapaamisissa keskustellaan jostakin teemasta alustuksen pohjalta. Tapaamisten tavoitteena on aina lisätä jäsenten kielitaitoa tai kulttuurin- ja maantuntemusta. Alustajina toimivat sekä klubin jäsenet oman erityisosaamisensa mukaan että ulkopuoliset asiantuntijat.

Nykyisin klubin toiminta on huomattavan vapaamuotoista ja epäsäännöllistä, mutta tavoitteena on edelleen tarjota sekä täydennyskoulutusta että retkiä. Esimerkiksi keväällä 2017 kääntäjäklubi teki retken Tarttoon ja keväällä 2018 Viljandiin. Retkillä ei tyydytä pelkkään hurvitteluun, vaan ohjelmaan kuuluu aina runsas kattaus paikallista kulttuuria.

Viro on pieni kieli ja virolaista kirjallisuutta ilmestyy varsin vähän. Käännöstoimeksiannotkin menevät tavallisesti konkarikääntäjille. Kääntäjäklubin kautta monet viron kääntäjät ovat kuitenkin saaneet mahdollisuuden

© *Maija Rantanen*

Vasemmalta oikealle: Viron suomentajat Tuija Kokko, Joanna Ruokonen, Anna Kyrö ja Annamari Typpö Tuglas-seuran kääntäjäklubin kevätretkellä Viljandissa keväällä 2018.

© Maija Rantanen

Vasemmalta oikealle: Annamari Typpö, Maija Rantanen ja Hanna Pippuri suunnittelevat kääntäjäklubin syksyn toimintaa.

”Klubi tarjoaa viiteryhmän, jossa identiteetti juuri viron kääntäjänä voi syntyä ja vahvistua.”

julkaista käännöksiään, mikä on arvokasta etenkin aloitteleville kaunokirjallisuuden suomentajille. Merkittävin näistä projekteista lienee ollut **Hannu Oittisen** ja **Raija Hämäläisen** toimittama kirja *Tallinnasta pois groteskia virolaista proosaa*, joka ilmestyi vuonna 2003. Nykyisin tällainen toiminta on pienimuotoisempaa, mutta klubilaisten suomennoksia on ilmestynyt esimerkiksi vuosittain ilmestyvässä kirjallisuuslehti *Helmissä*.

Vaikka klubi ei enää tarjoakaan järjestelmällistä koulutusta, on sen merkitys jäsenilleen edelleen suuri. Kääntäjä **Annamari Typpö** kertoo kääntäjäklubilla olleen hänelle merkitystä nimenomaan kontaktien tuojana ja verkostojen luojana. Klubitapaamisissa tapaa toisia viron kääntäjiä ja retkillä heihin tutustuu syvemmin. ”Klubi tarjoaa viiteryhmän, jossa identiteetti juuri viron kääntäjänä voi syntyä ja vahvistua”, useista kielistä kääntävä Annamari sanoo.

Kääntäjäklubin toiminta on ollut paljolti vetäjän aktiivisuuden varassa. Tänä syksynä toiminnan tehostamiseksi järjestettiin suunnittelupalaveri, jossa sovittiin kolmesta tapaamisesta syyskaudella. Syyskuussa kokoonnutaan runojen merkeissä ja luvassa on pitkästä aikaa myös ennakkotehtäviä. Marraskuussa tavataan Martin markkinoilla ja puhutaan politiikasta, ja joulukuussa on tietysti pikkujoulut.

Ennakkotehtävät eivät enää useinkaan tarkoita sitä, että joku yksittäinen henkilö antaisi palautetta kaikista käännöksistä, vaan vetäjä jakaa sähköpostitse keräämänsä suomennokset kaikille osallistujille ja jokaisen tulee perehtyä teksteihin niin, että kaikki voivat antaa toisilleen palautetta. Näin toimitaan esimerkiksi syyskuun runotapaamisessa.

Maija kertoo, että alusta asti kääntäjäklubissa on ollut erityisen opettavaista nähdä, miten monella tavalla sama virolainen ilmaus onkaan voitu kääntää. Välillä huomaa erehtyneensä ja välillä saa kokea suurta onnistumisen iloa. ”Kääntämisestä karisee mustavalkoisuus ja samalla ymmärtää, miten laajaa ja vivahteikasta kääntäminen voi olla”, Maija sanoo ja jatkaa, että koska hän on filologi eikä ole opiskellut kääntämistä, klubi on ollut hänelle kuin pieni kääntäjäkoulu. Aiemmin kääntäjäklubilla oli Maijan mukaan merkitystä myös ikkunana Viroon, josta suomalaiset tiesivät 1990-luvun alussa varsin vähän, sillä retket ovat olleet alusta asti osa tärkeä osa klubin toimintaa.

Kääntäjäklubi kokoontuu Viro-keskuksessa, ja sen tapaamiset ovat avoimia kaikille viron kielen kääntämisestä kiinnostuneille.
Jos osallistuminen kiinnostaa, tarkkaile ilmoituksia Facebook-ryhmässä Tuglas-seuran kääntäjäklubi.

Haastattelija: Hanna Pippuri
Kirjoittaja on kääntäjäklubin vetäjä ja liiton assistentti.

Näin kääntyy valokuvakirja joukkorahoituksella

Muotokuvastudio Atelieri O. Haapala julkaisee kaksikielisen valokuvakirjan, joka toteutetaan joukkorahoituskampanjan ja Taiteen edistämiskeskuksen tuella. Myös käännöspalkkio rahoitetaan joukkorahoituskampanjalla.

© Atelieri O. Haapala

Burleskitaiteilija Cherry Turbo-Cherry Dee Atelieri O. Haapalan kuvaamana.

© Atelieri O. Haapala

Rva O. Haapala ja hra Schweinstein eli Saara Salmi ja Marco Melander.

Loppusyksystä ilmestyvän kirjan toimittavat Suomen valokuvataiteen museon amanuenssi **Maria Faarinen** ja vintageasiantuntija **Lassi Patokorpi**. Kaikki tekstit julkaistaan kirjassa suomeksi ja englanniksi. Tekstien englannintajana toimii SKTL:n jäsen **Owen Witesman**.

Owen painottaa, että projektin kaksikielisyys ei vaikuta kääntäjän työhön mitenkään: ”Jokaisen kieliversion täytyy seistä omilla jaloillaan.”

Kyseessä on ensimmäinen joukkorahoituksella toteutettu projekti, jossa Owen on mukana. Mitä mieltä hän on uusien rahoitusmuotojen käytöstä? Owen toteaa, että kääntäjän näkökulmasta tärkein asia on se, että ammattimaisesta työstä maksetaan reilu palkka, oli rahoitusmekanismi mikä tahansa.

Entä mitä joukkorahoitus viestii? Owenista perinteinen kaupallinen systeemi antaa tärkeän viestin siitä, mihin toimeksiantajan kannattaa satsata aikaa ja rahaa. Jos toimeksiantaja tarjoaa käännöstyöstä liian alhaista palkkaa tai palkkiota, tietää kääntäjä toimeksiantajan olevan sitä mieltä, että projektilta puuttuu kohdeyleisö, joka arvostaisi käännöstä niin paljon, että maksaisi siitä. ”Tai sitten toimeksiantajalta puuttuu ymmärrys käännöstyön arvosta”, hän jatkaa. Owenista onnistunut joukkorahoituskampanja puolestaan kertoo siitä, että työtä arvostava yleisö löytyy – onhan tuote myyty ennen kuin se on olemassa!

Aikatauluongelmien takia Owen pyysi luotto-oikolukijaansa, englannintaja **Christina Saarista** auttamaan kuvatekstien kääntämisessä. Owen on toiminut Christinan mentorina FILIn järjestämässä koulutusohjelmassa. Hän kertoo, että englannintajien pieni yhteisö, erityisesti VELT Finnish-English Literary Translation Cooperative -ryhmä, on niin kiinteä, että jopa kilpailijan puoleen voi kääntyä tiukan paikan tullen.

Atelieri O. Haapalan joukkorahoituskampanjaan voi osallistua syyskuun loppuun tilaamalla kirjan ennakkoon Indiegogo-sivuston kautta.

www.indiegogo.com/projects/atelieri-o-haapala-neo-victorian-photography-books

www.ohaapala.com

Teksti: Maarit Laitinen
Kirjoittaja on liiton tiedottaja.

- Atelieri O. Haapala on kahden valokuvaajan, **Saara Salmen** ja **Marco Melanderin**, yhteistyönä syntynyt uusviktoriaaninen taideprojekti.
- Muotokuvastudion kameran edessä on poseerannut niin vanhojen valokuvien ja vintagen ystäviä kuin kansainvälisiä burleskitähtiäkin.
- Kymmenvuotisen taipaleensa aikana Atelieri O. Haapala on kuvannut yli 7 000 muotokuvaa, ja nyt kuvien parhaimmisto kootaan kahvipöytäkirjaksi.

Poetry in Translation -kampanja:

joukkorahoituksella runokäännöksiä 18.5.–27.8.2018

Kirjallisuuden vientikeskus FILIn ja Nuoren Voiman Liiton luotsaama joukkorahoituskampanja Poetry in Translation käynnistyi toukokuussa mesenaatti.me-sivustolla. Kampanja juhlisti suomalaista runoutta ja ammattimaista kääntämistä. Erityisesti sen avulla haluttiin vauhdittaa lyriikan kääntämistä ja tukea kääntäjien työtä. Kirjallisuuden vientiä dominoivat proosa, lastenkirjallisuus ja tietokirjallisuus. Suomalainen runous on yhtälailla maailmankirjallisuutta, joka ansaitsee tulla löydetyksi ja uusille yleisöille käännetyksi.

Suomalaisten runojen käännökset avaavat vieraskieliselle lukijalle uniikkeja näkökulmia suomalaiseen mielenmaisemaan. Niihin ei pääse käsiksi vain katsomalla maisemaa, oli se kuinka karu ja kaunis tahansa. Joskus näkökulma, jonka käännetty runo tarjoaa, voi osoittautua korvaamattomaksi. Siitä voi tulla vieraskieliselle lukijalle lukuohje, kokonainen kartta kenties, ja tapa käsittää suomalaista kulttuuria.

Poetry in Translationiin valittiin sosiaalisessa mediassa ehdotettujen suosikkien joukosta 15 runoilijaa: **Bo Carpelan**, **Anja Erämaja**, **Saima Harmaja**, **Jukka Itkonen**, **Sanna Karlström**, **Susinukke Kosola**, **Kirsi Kunnas**, **Arto Melleri**, **Mirkka Rekola**, **Henriikka Tavi**, **Olli-Pekka Tennilä**, **Tuomas Timonen**, **Sirkka Turkka**, **Jukka Viikilä** ja **Sinikka Vuola**. Heidän runojaan päätettiin kääntää yhdeksälle kielelle: englanniksi, espanjaksi, kroatiaksi, puolaksi, ranskaksi, saksaksi, tanskaksi, tšekiksi ja venäjäksi.

Kampanja osoittautui valtaisan suosituksi kääntäjien keskuudessa. FILIlle ilmoittautui peräti 55 kääntäjää, jotka tahtoivat olla mukana, vaikka käännettäviä runoja olisikin vain muutama. Runouden kääntämistä pidetään palkitsevana ja innostavana työnä, jota on harvoin tarjolla. Eräs kääntäjä kommentoi osuvasti Poetry in Translation -kampanjan FB-sivuilla, että hyvä runo ravitsee sielua niin kuin paksu pala leipää kehoa. Toisen mielestä runous vähentää yksinäisyyden tunnetta ja kulkee ihmisen mukana niin kauan kuin tarvitsee. Kolmannen mukaan runoudella on kyky hidastaa aikaa.

Poetry in Translation -kampanjan toimintaperiaate oli samanlainen kuin joukkorahoituskampanjoilla yleensä: kampanjan rahoittamista vastaan kirjallisuuden ystävät saattoivat lunastaa vastikkeita, kuten runokäännöksiä, runokortteja ja painettuja kampanjarunojen käännöskokoelmia.

Teksti: Sari Elfving

Kirjoittaja on Nuoren voiman liiton verkkohankkeiden koordinaattori.

Tätä kirjoittaessa kampanjan lopputulos ei ollut vielä selvillä. FILI on kuitenkin pannut jo merkille kääntäjien innostuksen runouden kääntämiseen ja aikoo ottaa tämän huomioon tulevissa seminaareissaan.

Uudistetut auktorisoidun kääntäjän ohjeet on julkaistu

Auktorisoidun kääntäjän ohjeet on uudistettu. Ohjeita on kauttaaltaan päivitetty. Uusiin ohjeisiin on tullut muutoksia mm. lähdeasiakirjan ja käännöksen kanssa yhteen liittämistä koskeviin kohtiin. Siispä myös kokeneiden kääntäjien kannattaa lukea uudistettu ohje ajatuksella läpi.

Aiemmin vain pdf-muotoisena julkaistut ohjeet ovat nyt luettavissa SKTL:n verkkosivuilla omana sivustonaan.

Ohjeet löytyvät osoitteesta: www.sktl.fi/auktorisoidun-kaantajan-ohjeet.

1. Kuka ja mikä olet?
Olen **Suvi Salmilampi,** kääntäjä-tulkki.

2. Missä asut?
Helsingissä.

3. Mitkä ovat työkielesi?
Espanja ja portugali.

4. Kuunteletko musiikkia, kun teet töitä? Jos kuuntelet, millaista?
Kääntäessä kuuntelen instrumentaalista maailmanmusiikkia tai meditaatiomusiikkia. Ne auttavat keskittymään.

5. Mikä on inhokkitermisi?
Ei minulla ole sellaisia. Päänvaivaa tuottaa monien suomalaisten yhteiskuntaan liittyvien käsitteiden tulkkaaminen ymmärrettävästi kuten resurssierikoislastentarhanopettaja tai lastensuojelun palvelutarpeen arviointi.

6. Millaisissa vaatteissa käännät mieluiten?
Mukavissa kotivaatteissa.

7. Minkä muruja löytyy eniten näppiksesi raoista?
Varmasti kaurakeksien.

8. Mistä käännöksestäsi olet kaikkein ylpein?
Joskus olen onnistunut tulkkaustilanteissa tulkkaamaan idiomaattisia sanontoja tai metaforia niin, että reaktio vastaanottajassa on ollut toivotun mukainen. Keksin myös mielestäni oivan suomennoksen helsinkiläiselle latinalaisamerikkalaisten kansantanssien yhdistykselle Pasos de Fuego – Askelten Palo.

9. Menetätkö joskus yöunesi käännöstyön takia? Tai tulevatko käännökset uniisi?
Joskus yöunien jälkeen saatan löytää oivan käännösratkaisun. Sama valaistuminen voi tapahtua vaikka lenkillä.

10. Minkä äidinkielenopettajasi / pääkielesi opettajan opetuksen muistat? Mikä on syöpynyt tulikirjaimin sieluusi?
Pääaineeni espanjan professori totesi, että oikeastaan meidän vieraskielisten tuottama espanja ei ole sitä ”oikeata espanjaa”, vaan metakieltä. Muistan ensin järkyttyneeni ajatuksesta, etten voisi ikinä oppia kieltä natiivin tasoisesti, mutta samalla se oli helpottavaa tajuta, ettei se ehkä ole tarkoituskaan.

11. Miksi valitsit itsestäsi juuri tämän valokuvan nähtäväksemme?
Tykkään pyöräilystä ja luonnossa kulkemisesta. Vuonna 2014 Bolivian matkallani lähdin opastetulle pyöräreissulle laskemaan maailman vaarallisimmaksi tieksi luokiteltua ”kuolemantietä” Camino de la Muertea. Reitti kulki rotkon reunaa sademetsämäisissä maisemissa.

Kansainvälinen kääntäjienpäivä

perjantaina 28.9.2018
Helsingin yliopisto, Porthania (PII), Yliopistonkatu 3, Helsinki (1. kerros)

Vuoden 2018 teemalla, Kääntäminen kulttuuriperinnön edistäjänä, valmistaudutaan jo ennakkoon vuoteen 2019, joka on kansainvälinen alkuperäiskielten vuosi.

Alustava ohjelma

08.45–09.30	Rekisteröityminen ja aamukahvi
09.30	Ohjelma alkaa
	Varadekaani Ulla Tuomarla, Helsingin yliopisto – Kääntäjienpäivän avauspuheenvuoro
	Näytteilleasettajapuheenvuorot: Arancho Doc, Semantix, Käännöstoimisto IDE & Kääntäjämestarin kirja
10.00–11.00	Alustukset: Tarvitaanko Suomessa kielipolitiikkaa?
11.00–12.30	Paneelikeskustelu: Tarvitaanko Suomessa kielipolitiikkaa?
12.30–13.45	Omakustanteinen lounas ja aikaa tutustua näytteilleasettajiin
13.45-14.15	Puheenvuoro (ilmoitetaan myöhemmin)
14.15–15.00	*Eeva Puumala* (TaY), *Riitta Ylikomi* (TaY) ja Simo Määttä (HY): Viestinnän haavoittuvuus turvapaikkapuhuttelussa: kielen, mielen ja tiedon näkökulma
15.00–15.45	Kahvi ja aikaa tutustua näytteilleasettajiin
15.45–16.30	Suomentaja *Tuomas Nevanlinna:* Riimirunojen kääntäminen lastenkirjallisuuden klassikoissa
Noin klo 17–	Seminaaripäivän jälkeen ennakkoon ilmoittautuneille after work -tilaisuus Porthaniassa. Tervetuloa!

Suomen käännöstoimistojen liitto SKTL ja Käännösalan asiantuntijat KAJ järjestävät seminaarin yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa.

Ilmoittautuminen on nyt käynnissä!
Ilmoittaudu viimeistään 21.9.2018.
www.kaantajienpaiva.com

Ruokatauolla kävellään Puolaan syömään ja maksetaan zlotyilla. *© Lothar Mallon*

Residenssi rajajoella

Kun Särön taiteilijaresidenssi siirtyi Berliinistä Saksan itärajalle, Frankfurtissa iloittiin.

Kun kääntäjä hakeutuu ulkomaille residenssiin, hän valitsee yleensä paikan, jossa puhutaan hänen työkieltään.

Kirjailijalle motiivi saattaa olla päinvastainen: hän pääsee paikkaan, jonka kieltä hän ei ehkä ymmärrä lainkaan. Kadulla ja kahvilassa kantautuva vieraskielinen puheensorina pudottaa tekstintuottajan kielensä alkukotiin, sellaiseen aikaan, kun sanojen merkitystä vasta haettiin. Paluu menneisyyteen on silta alitajuntaan.
Jotta kirjailijat tai kääntäjät eivät joudu heitteille muukalaisten ja alitajuntansa pauloihin, heillä on oltava kodikas, turvallinen ja toimiva tukikohta.

Anarkistisuus, rauniot, impulsiivisuus, taiteilijaystävällisyys, hylätyt maapläntit, avoimuus ja monikulttuurisuus ovat houkutelleet kulttuuriväkeä Berliiniin ennen ja jälkeen muurin murtumisen. Kuten tiedämme, kulttuuriväen innostus on signaali medialle, bisneksenhaistajille, taviksille ja kansainvälisille investoijille. Kokeileva rappiokulttuuri saattaa hiljalleen muuttua laskelmoiduksi kaupankäynniksi.

Berliinin asukasmäärä on kasvanut vuosina 1996–2016 neljännesmiljoonalla 3,7 miljoonaan. Samassa ajassa vuosittaisten matkailijoiden määrä on lisääntynyt kolmesta kolmeentoista miljoonaan. Ulkomaalaisten osuus matkailijoista on kasvanut 25 prosentista 47 prosenttiin. Kymmenen vuotta sitten pienen yksiön saattoi saada Kreuzbergin kaupunginosasta sadan euron kuukausivuokralla, nyt hinnat hipovat Helsingin tasoa.

Pääkaupungin vetovoima on synnyttänyt loma-asuntoja Airbnb-bisneksen, jonka hinnan kaupungin asukkaat maksavat vuokrankorotuksina. Vuonna 2016 voimaan astuneen jälleenvuokrauslain myötä asuntojen matkailukäytölle asetettiin huimat uhkasakot.

Särön Berliinin residenssi ei ollut bisnestoimintaa, mutta lainsäädännön ja, myönnettäköön, moraalisistakin syistä residenssille päätettiin löytää uusi sijainti.

Oderia ja Neissea, eli Saksan ja Puolan välistä rajajokea myötäilevää kaunista, maagisen autiota pyöräreittiä polkiessa rajakaupunki Frankfurt tuli Särön kahdelle hallituksen jäsenelle tutuksi. Kaupungin ikivanhat jättimäiset kirkot, julkisten tilojen sadat veistokset ja slaavilaisen kulttuurin läheisyys antoivat syyn tutustua kaupunkiin lähemmin.

Vaistot kertoivat, että Frankfurt an der Oderin olemuksesta huokuu jotain samaa kuin sukupolven takaisessa Berliinissä. Tyhjät asuin- ja tehdasrakennukset kutsuvat valloittajia. Soitto kaupungin kulttuuritoimen johtajalle kuvasti paikallisten itsetuntoa: ”Etsitte täältä tiloja suomalaisille taiteilijoille? Täältä? Oliko tarkoituksenne ehkä soittaa Frankfurt am Mainiin?”

Virkamiehen opastuksella Särö ry löysi syksyllä 2016 asunnon entisen huonekalutehtaan kupeesta, viidennessä kerroksessa sijaitsevasta jokinäköalaerkkerillä varustetusta asunnosta. Rouva Lucas, tehdaskorttelin perijätär ja residenssin vuokraemäntä, sanoi toivovansa rakennukseen nimenomaan kulttuurityöläisiä. Hänen sydämensä sykkii myös syrjäytyneille sieluille: samassa korttelissa toimii kehitysvammaisten naisten ylläpitämä mattokutomo ja työttömien neuvontapiste. Kortteliin on asettunut myös kaksi teatteria, pieni konserttisali ja paikallistelevisio.

Ensimmäiset residenssivieraat kertoivat, että lähibaarien ihmiset janoavat eksoottisten suomalaisten keskusteluseuraa. Kun runoilija rustaa Havanna-baarin pöydässä runoja, hänen seuraansa lyöttäytyy muusikko, joka välittömästi tilaa runoilijalta biisin sanoituksia. Tupakkahuoneessa Viadrina-yliopiston taloustieteen opiskelijat haastavat suomalaisia poliittisiin keskusteluihin.

Joen toisella puolella Puolassa, rinnakkaiskaupunki Słubicessa käyttäydytään hillityn arvokkaasti. Ravintoloissa syödessä huomaa itäisen Saksan ja läntisen Puolan gastromiset erot: Frankfurtin puolella nojataan liha- ja perunapitoisiin perinteisiin, Słubicessa makunystyröitä hierotaan kasvispitoisemmalla, kokeellisellakin ruokakulttuurilla.

Frankfurtissa, ja ylipäätänsä Saksan itäseudulla, jylläävät kahdenlaiset voimat: yhtäällä sodan ja DDR:n fyysisistä ja henkisistä raunioista kumpuava suru ja katkeruus, toisaalla nuorekas, kokeilunhaluinen toiveikkuus. Paikallisväestön kulttuuri- ja taiteilijamyönteisyys on näkyvämpää kuin taiteilijahypetyksen kyllästämässä Berliinissä.

Kirjailijat, jotka ovat aiemmin vierailleet Berliinin ja sittemmin Frankfurtin residenssissä, ovat todenneet keskittyvänsä Frankfurtissa työskentelyynsä paremmin. Frankfurtissa on hiljaisempaa, houkutuksia on vähemmän ja palvelut ovat lähempänä. Ja jos Berliiniin haluaa, sinne pääsee junalla 67 minuutissa kahdesti tunnissa miltei vuorokauden ympäri.

Saksan rautatiet (Deutsche Bahn) uskoo Frankfurtin tulevaisuuteen: yhteydet Berliiniin tiivistyvät ja nopeutuvat lähiaikoina entisestään. Suunnitelmissa on myös luoda suora yhteys Berliinin uudelta lentoasemalta Frankfurtiin, kunhan asema joskus valmistuu.

Joten todettakoon, että he, joille Berliini on yhtä tärkeä kuin toinen aivopuolisko, ovat Frankfurt an der Oderissa hyvissä käsissä. Yöjunien ystäville tiedoksi, että Itävallan rautatiet kuljettaa joulukuusta 2018 alkaen matkustajia Frankfurtista suoraan Wieniin, Budapestiin ja Wrocławiin.

Mark Mallon

Kirjoittaja on Berliinissä asuva residenssi-isäntä, Särön päätoimittaja ja runoilija.

Hae Särön residenssiin Frankfurt Oderiin 30.9. mennessä!

© *Lothar Mallon*

SKTL:n yhteistyökumppanin Särö ry:n Saksan ja Puolan rajalla Frankfurt Oderin kaupungissa sijaitsevassa residenssissä on vielä yksi vapaa kahden viikon jakso vuodenvaihteessa **22.12.2018–5.1.2019**. Residenssi on tarkoitettu ensisijaisesti työskentelyyn, joten edellytämme kaikilta hakijoilta työsuunnitelmaa.

Haettavana on residenssihuone (16 m^2, hinta 420 €), jossa on parisänky, työpöytä ja vaatekaappi ja jossa voi yöpyä kerralla 1-2 henkilöä.

Huoneistossa on erkkeri-ikkunainen yhteistyötila, ruokailutila ja keittiö, jossa on jääkaappi ja sähköuuni sekä -hella. Kylpyhuoneessa on pyykinpesukone. Asunnossa on langaton nettiyhteys. Särö ry antaa vieraiden käyttöön liinavaatteet, ison pyyhkeen ja käsipyyhkeen. Asunto on tarkoitettu korkeintaan kolmen ihmisen yhtäaikaiseen oleskeluun.

Lisätiedot:
www.sktl.fi/liitto/residenssit

Kääntäjä-äitini kengissä

Viime syksynä yksi lukioni englanninopettajista lähetti minulle viestin, jossa hän kertoi koulumme tulleen valituksi Euroopan komission vuoden 2017 Juvenes Translatores -käännöskilpailuun ja pyysi minua osallistumaan yhtenä koulumme edustajana. Aluksi epäröin, sillä en uskonut mahdollisuuksiini, mutta lopulta päätin yrittää – saisihan siitä hyvän kokemuksen, vaikka voittoa ei tulisikaan. Äitini on työskennellyt kääntäjänä yli 25 vuotta, joten ajattelin, että olisi hauskaa kokeilla hänen työtään – edes parin tunnin ajan.

Juvenes Translatores on 17-vuotiaille toisen asteen koululaisille järjestettävä käännöskilpailu, johon pääsee osallistumaan vuosittain 13 koulua Suomesta. Jokainen osallistuva koulu valitsee 2–5 edustajaa. Tämän vuoden kilpailuun osallistui Suomesta 54 opiskelijaa, ja koko Euroopasta osallistujia oli yhteensä yli 3300. Kilpailussa käännetään annettu teksti jostain Euroopan unionin virallisesta kielestä toiseen, ja kilpailija saa valita kieliparinsa itse. Minulle se tarkoitti kääntämistä englannista äidinkieleeni suomeen. Käännöskoe järjestettiin marraskuussa 2017. Koe suoritettiin kaikissa kouluissa yhtä aikaa, ja aikaa kääntämiseen oli kaksi tuntia. Käännös tehtiin käsin, ja apuna saimme käyttää paperisia sanakirjoja.

Jokaisesta EU:n jäsenmaasta valittiin yksi voittaja. Suomen voittoa ei meidän kouluun tullut – se meni Tampereelle – mutta kaksi kunniamainintaa kyllä, minulle ja yhdelle toiselle koulumme edustajalle. Kilpailujen sääntöjen mukaan noin 10 % osallistujista voi saada kunniamaininnan erityisen korkeatasoisesta käännöksestä, ja näin meidän kunniamainintojamme perusteltiin: ”Käännös osoittaa kohdekielen erinomaista tai erittäin hyvää hallintaa ja kieli on luontevaa. Alkuperäisen tekstin merkitys välittyy käännöksestä, joka on samalla sekä tarkka että luova. Kieliopin, sanaston tai oikeakielisyyden suhteen on enintään vähäisiä virheitä, jotka eivät heikennä yleisvaikutelmaa.”

Mitä kilpailu minulle opetti? Ainakin sen, kuinka haastavaa kääntäminen todella on! Ei riitä, että ymmärtää itse, vaan täytyy saada myös muut ymmärtämään. Täytyy löytää oikeat käsitteet ja lauserakenteet sekä samalla huolehtia, ettei tekstin tunnelma muutu. Kaksi tuntia oli yllättävän lyhyt aika yhden sivun kääntämiseen, ja lopuksi saikin kirjoittaa kynä sauhuten. Nostan todella hattua niille, jotka tekevät tätä työtä päivittäin, sillä helppoa se ei ole!

© Kuva: Miia Matala-aho

Elina äitinsä Tina Matala-ahon kanssa.

Uskon vahvasti, että vieraiden kielten lukeminen kannattaa. Niitä ei ehkä arvosteta tarpeeksi jatko-opiskelupaikkojen valintakokeissa, mutta kielten osaaminen avaa ovia maailmalle ja antaa mahdollisuuksia tavata ihmisiä, joita ei muuten tapaisi. Itse olen opiskellut äidinkieleni lisäksi kolmea kieltä, ja haluan opiskella tulevaisuudessa vielä montaa muutakin. Omista jatko-opiskeluistani en vielä osaa sanoa: en tiedä, haluanko seurata äitini jalanjälkiä kääntäjänä tai muuten luoda uraa kielten parissa. On kuitenkin kiva tietää, että siltä saralta löytyy mahdollisuuksia. Ja oli kiva tehdä äiti ylpeäksi!

Elina Matala-aho
Kirjoittaja on 18-vuotias turkulainen abiturientti.

”Nostan todella hattua niille, jotka tekevät tätä työtä päivittäin, sillä helppoa se ei ole!”

SATOJA KERTOJIA.
TUHANSIA TARINOITA.

TURUN KIRJA-MESSUT

5.–7.10.2018

TURUN MESSUKESKUS

2 FIN EST
1917-2017 1918-2018

Turun Kirjamessujen teemamaana vuonna 2018 on Viro.

SKTL:N UUDET JÄSENET

Varsinaiset jäsenet

Alestalo, Pirkko, II, Helsinki
Jasinska-Nurmela, Magdalena, IV, Vantaa
Juntunen, Tiia, II, Espoo
Kopylova, Polina, I ja IV, Helsinki
Kotiaho, Laura, III, Tampere
Merikallio, Anna, II, Helsinki
Pearl, Leonard, I, Turku
Sirén, Jouni, II, Tampere
Sofy, Salar, II ja IV, Helsinki
Soini, Tarja, II, Tampere
Venäläinen, Sirpa, II, Helsinki
Waegemans, Evelien, II, Pukkila
Zhuravlev, Pavel, IV, Helsinki

Opiskelijajäsenet

Limnell, Heidi, II, Kaarina
Lindberg, Maria, II, Turku
Ojala, Niina, II, Vaasa
Rönkkö, Maija, II, Joensuu
Sairanen, Turkka, II, Helsinki
Tyynilahti, Vesa, II, Helsinki
Öfverberg, Mauno, II ja III, Joensuu

Koejäsenet

Hänninen, Nina, II, Kotka
Lehtonen, Aino, II, Lievestuore
Leino, Tuula, II, Helsinki

Uuden jaoston jäsenet

Erola, Päivi, IV, Helsinki
Moisanen, Katja, IV, Kemi

Tervetuloa jäseniksi!

Kopiosto-apurahat haettavina

Hakuaika: 1.10.–31.10.2018

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallitus julistaa haettavaksi kopioinnista maksettujen tekijänoikeuskorvausten perusteella Kopiosto-apurahat kääntäjille.

Apurahapäätökset tekee liiton hallitus hakemukset käsittelevän erillisen Kopiosto-työryhmän ehdotuksen perusteella. Apurahan myöntäminen on harkinnanvaraista. Apuraha voi olla suuruudeltaan enintään 2 000 euroa. SKTL ilmoittaa vähintään 1 000 euron suuruiset apurahat verottajalle.

Valtakirja

SKTL pyytää apurahan hakijoilta Kopiosto-valvontavaltakirjat, joiden valtuutuksella Kopiosto tekee kopiointisopimuksia muun muassa valtion, kuntien ja yritysten kanssa. Kopiosto-valvontavaltakirjan antaminen varmistaa, että Kopiosto jatkossakin säilyttää lisenssijärjestön asemansa ja voi kerätä tekijänoikeusmaksuja, joilla apurahat rahoitetaan. SKTL:lle valtakirja annetaan kääntäjän ominaisuudessa. Valtakirjalomakkeet löytyvät Kopioston sivuilta www.kopiosto.fi/valtakirja.

Apurahaa voivat hakea kaikki, jotka ovat kääntäneet tekijänoikeuslaissa tarkoitettua suojattua aineistoa, ts.

– kirjallisuutta (sekä kaunokirjallisuutta että varsinkin tieto- ja oppikirjallisuutta),
– artikkeleita sanoma- tai aikakauslehdille tai
– julkaistua asiatekstiä.

Apurahatyypit

Kopiosto-apurahaa voidaan myöntää **hanke- tai konferenssiapurahoina**. Apuraha on henkilökohtainen.

Hankeapurahaa voi hakea tiettyyn käyttökohteeseen, esim. perusteltua opintomatkaa varten, ammattikirjallisuuden, työvälineiden tai työhuoneen hankintaan taikka muuhun kääntäjän ammattitaitoa ja työskentelyolosuhteita edistävään tarkoitukseen.

Konferenssiapurahalla tarkoitetaan apurahoja kansainvälisiin tai kotimaisiin seminaareihin taikka konferensseihin, kursseihin, koulutustilaisuuksiin, yms. Konferenssiapurahaa voidaan myöntää **myös** hakijoille, jotka eivät tuota tekijänoikeuslaissa tarkoitettua suojattua aineistoa eli kopioitavaa materiaalia (av-kääntäjät, tulkit sekä opettajat ja tutkijat).

Myös kopiointimateriaalia tuottavat kääntäjät voivat saada vuosittain korkeintaan **yhden** apurahan konferenssimatkaan, vaikka olisivat saaneet hakuvuonna tai sitä edeltävänä vuonna suurimman mahdollisen Kopiosto-apurahan. Myöskään hakuvuonna tai sitä edeltävänä vuonna saatu vuosiapuraha tai muu suuri apuraha ei ole este konferenssiapurahan saamiselle.

Hakuohjeet

Hakemuksessa on oltava mukana **yksilöity selvitys siitä, mitä ja minkä verran hakija on viimeisen 3 vuoden aikana kääntänyt (hakuhetkestä kolme vuotta taaksepäin)**. Erityisesti lehdistölle käännettyjä tai julkaistuja asiatekstejä kääntäviä pyydetään selvittämään, **minkä tyyppisiä ja kuinka laajoja tekstejä he ovat kääntäneet, missä käännökset on julkaistu jne**. Hakijan on selostettava hakemuksessa hankkeensa mahdollisimman tarkasti ja liitettävä mukaan **yksilöity kustannusarvio** sen toteuttamisesta (perustelut sisältävä työsuunnitelma sekä kustannusarvio). Jos perustelut puuttuvat, apurahaa ei voida myöntää.

Haun rajoitukset

Kolmen viime vuoden aikana saadut apurahat (sekä Kopiosto-apurahat että muut) otetaan huomioon jaosta päätettäessä.

Apurahaa ei myönnetä

- virkistystarkoituksiin eikä sosiaalisin perustein, esim. elinkustannuksiin.
- takautuvasti (jo valmistuneeseen hankkeeseen tai pidettyyn konferenssiin).
- hankeapurahan hakijalle, joka on hakuvuoden tai sitä edeltäneen vuoden aikana saanut Kopiosto-hankeapurahaa yhteensä vähintään 1 000 euroa.
- hakijalle, jolla on parhaillaan tai on ollut hakuvuotena taikka sitä edeltäneenä vuotena tai jolle on seuraavaksi vuodeksi myönnetty vähintään 1-vuotinen taiteilija-apuraha tai määrältään siihen verrattava muu suuri apuraha.
- jos hakemus on puutteellinen.

Hakulomake

Kopiosto-hakemuksen voi toimittaa vain sähköisellä lomakkeella liiton kotisivujen kautta. Lomakkeen voi täyttää hakuaikana osoitteessa www.sktl.fi/liitto/apurahat/kopiosto-apurahat/hakulomake.

HUOM! Hakemuksen voi täyttää sähköisesti vain hakuaikana, 1.10.2018 alkaen. Lomake on täytettävä tarkasti – puutteellisesti täytettyjä hakemuksia ei oteta käsittelyyn. Hakemusta ei voi täydentää jälkikäteen ja hakija vastaa itse hakemuksessa antamiensa tietojen oikeellisuudesta.

Hakuaika alkaa maanantaina 1.10.2018 ja päättyy keskiviikkona 31.10.2018 klo 23:59.

Apurahaselvitys

Kopiosto-apurahan käytöstä on saajan annettava liiton hallitukselle luotettava selvitys, johon on liitettävä kuitit. Selvitys on toimitettava 1 (yhden) vuoden sisällä apurahan myöntämisestä. Selvityksen laiminlyöjälle ei myönnetä Kopiosto-apurahaa 6 (kuuteen) vuoteen.

-Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton hallitus

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Auktorisoidun kääntäjän tutkinto 10.11.2018

Auktorisoidun kääntäjän tutkinto järjestetään lauantaina 10.11.2018 klo 9.00–17.00.

Jälki-ilmoittautumisaika tutkintoon on 5.9.–10.9.2018 klo 16.15 mennessä. Tutkinnon käännöstehtävien kieliparit ja erikoisalat päätetään 31.8.2018 mennessä saapuneiden ilmoittautumisten pohjalta. Luettelo kohdekielistä, joissa tutkinnon voi suorittaa 10.11.2018, on nähtävillä Opetushallituksen verkkosivuilla 5.9.2018 alkaen.
(http://oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/auktorisoidut_kaantajat/tutkintoon_osallistuminen)
Jälki-ilmoittautua voi ainoastaan niihin kohdekieliin ja erikoisaloihin, jotka 5.9. ilmoitetaan.

Tutkintotilaisuudet voidaan järjestää Helsingissä, Inarissa, Joensuussa, Oulussa, Tampereella ja Turussa, mikäli kyseisille paikkakunnille ilmoittautuu vähintään viisi tutkinnon suorittajaa.

Tutkinnossa osoitetaan auktorisoidun kääntäjän tutkintokielten kieli- ja kääntämistaito sekä ammatinharjoittamisessa tarvittava muu taito.

Tutkinto on avoin niille, joilla on kotikunta Suomessa tai vakinainen asuinpaikka Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Tutkintoon osallistumisesta peritään tutkintomaksuna 420 euroa.

Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunta myöntää tutkinnon hyväksytysti suorittaneelle hakemuksesta auktorisoidun kääntäjän oikeuden. Oikeudesta annettavasta todistuksesta peritään 105 euroa. Auktorisoidun kääntäjän oikeus on voimassa viisi vuotta.

Ilmoittautumislomake sekä tarkemmat ilmoittautumisohjeet ovat Auktorisoitujen kääntäjien tutkintolautakunnan verkkosivulla osoitteessa http://oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/auktorisoidut_kaantajat/tutkintoon_osallistuminen

Lisätietoa: auktoris.lautakunta@oph.fi

AUKTORISOITUJEN KÄÄNTÄJIEN TUTKINTOLAUTAKUNTA

HELSINGIN KIRJAMESSUT

25.–28.10.2018
Messukeskus

HELSINGFORS BOKMÄSSA